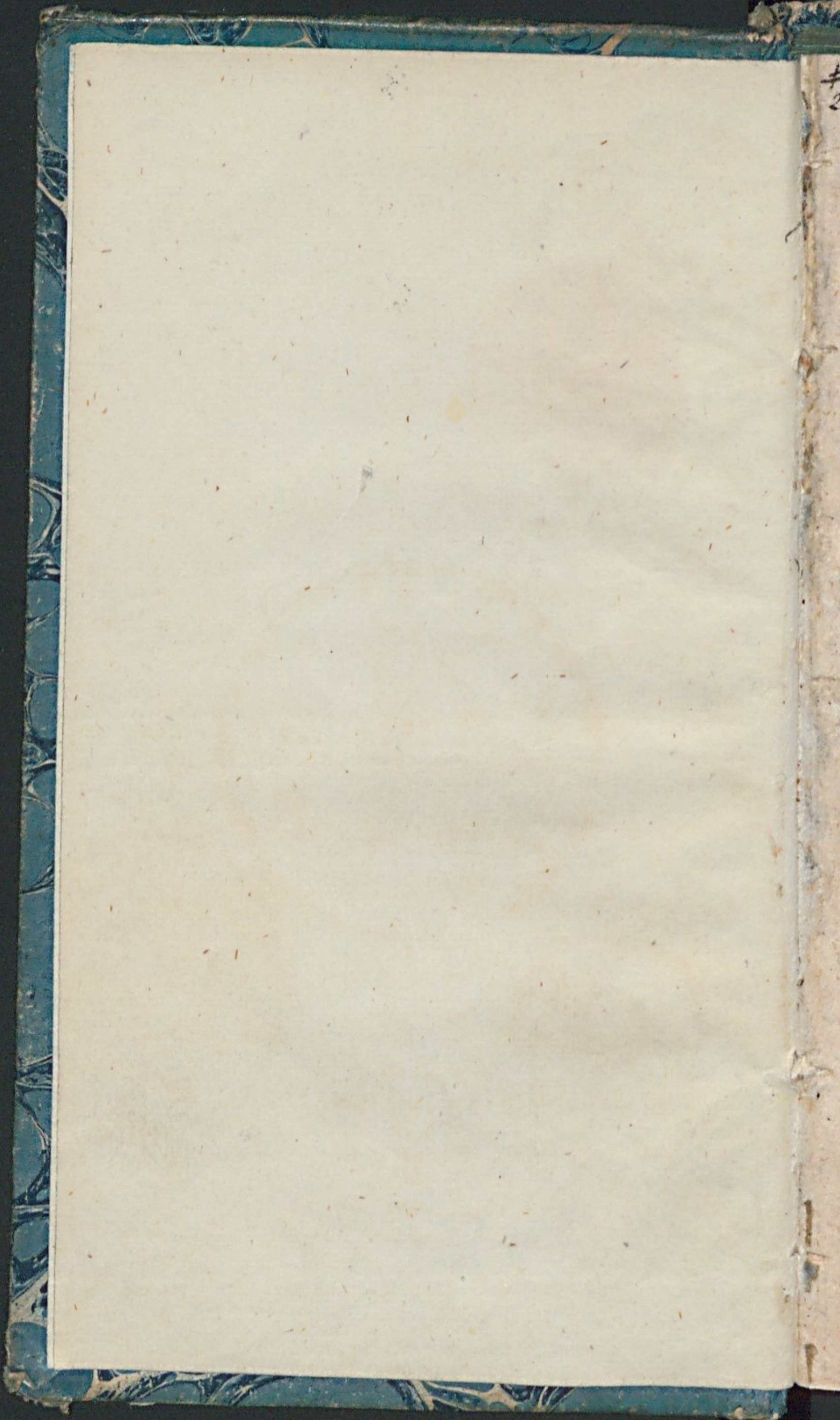

Büchle.

9883

Od 4^d = D

2.6.

DE

ORIGINE
CARDINALITIAE
DIGNITATIS

Schediasma Historicum

AUCTORE

M. IO. FRANCISC. BVDDEO.

I E N A E,

Sumtibus JOH. BIELCKII, Bibliop.

ANNO MDCCCXCI.

100
KONIGL. BEROLIN.
UNIVERS.
HALLE.

EX
Biblioth. Regia
Berolinens.

VEND.
EX BIBL.
REG. BEROL.

V I R O

*Magnifico, Summè Reverendo, Amplis-
simo, Excellentissimoque*

D O M I N O

**JO. GEORGIO
NEVMANNO**

Hactenus Poëseos, nunc vero SS.

Theologia

in Academia Wittebergensi Professori

longè meritissimo;

Domino, Patrono, studiorumq; meorum

Promotori, æterno honoris & obsequii

cultu venerando.

W) o (W

VIR MAGNIFICE SUM-
MEQVE REVERENDE.

Vnelta animo
meo hærebat
purioris coetus
imago, cum
præmature funere extinctos
ætas nostra lugeret & con-
quereretur, Viros ingenio
doctrinaque florentes, mo-
rum-

DEDICATIO.

rumque integritate conspicuos, quorum solertiæ laboribusque Christiani orbis fortuna, ut cœlum Atlantis humeris, innitebatur. Tarquinium Superbum mors imitari visa est, summa papaverum capita callidè demetentem, tam atrociter dum in illos grassata est, qui inter sanctioris cœlestisque doctrinæ propugnatores primum facile obtinebant locum, & in acie quasi constituti, furorem impetumque hostium soli prope modum sustinere. Jam ad moestum murmur & querimonias hebiles transibant

DEDICATIO.

veritatis alumni : periisse
spem omnem, cecidisse sacri
cultus Defensores, culmen
præsidiumque bonorum &
recte sentientium corruisse,
erumpere nunc in ævum o-
mne nefas, & impunè disse-
minari diros errores, quiri-
tantes, obiisse acerrimos illos
veritatis vindices, qui seculi
vitare vortices docuère, ne
inconsultus animi impetus
zeli nomen indueret, aut ficti,
supercilii nubes sanctitatis in-
vaderet famam. Cunctis
igitur mœstis squalidisque,
imminentemque fortunam
anxie respectantibus subito
no-

DEDICATIO.

nova spes affulsit, ostentanti-
bus, NEVMANNVM fatis,
per virtutes veterum illorum
Heroum, quorum in Anna-
libus sacris celebrata sunt no-
mina, strenuè euntem, isto-
rumque partes feliciter non
minus expleturum, quam
laudes gloriamque superatu-
rum. Meruisti, *Vir Magni-
fice*, ut ad ingentes titulos
summosque honores Te pro-
veheret propitius Numinis
favor, Tua virtus doctrina-
que, ut resarciret tot magno-
rum Virorum jacturam:
Nihil quippe à Te præter-
missum est, quod non isto
fa.

DEDICATIO.

fastigio dignum, Te redde-
ret. Namque & sapientiæ
humanæ omnes perlustrasti
campos, & vel undanti solu-
tæ vocis eloquio, vel immor-
tali Musarum cantu totam
posteritatem sacris implevi-
sti præconiis & ad exemplum
Adamantini istius Doctoris,
rerum divinarum documen-
tis, humanarum disciplina-
rum adspergere præcepta, di-
dicisti. Patent Tibi arcani
divinorum oraculorum re-
cessus, eosdemque non mi-
nori dexteritate pandis, pro-
culque facessere jubes, quic-
quid fraudis fallaciæque te.

xe-

DEDICATIO.

xere, aut caliginis, luci affun-
dere annititur, perditorum
hominum profana cohors.
Hinc integri & intemerati
mores venerandum Te o-
mnibus reddunt, eò potissi-
mum seculo, quo ad labia &
ostentationem à labore seve-
raque disciplina translatum
est probitatis studium. Qua-
re ad spem novam erigitur
sacer Numinique consecratus
coetus, spiritusque resumit,
personatque Tuis laudibus
universus, quem Litteræ pro-
bique mores nobilitant orbis,
quod tantis honoribus deco-
ratum, rerumque sacrarum
fa.

DEDICATIO.

fastigio admotum illum vi-
deat, quo nec meliorem, si li-
cuisset, optare potuissent.
Hæc igitur virtutis tuæ
fama, per omnium ora vo-
litans, cum me quoque
maximo perfudisset gaudio,
dubius atque anceps diu hæ-
si, quis præcipuè habitus in-
ter congratulantium, fausta-
que & felicia quævis tibi ap-
precantium turbas, me dece-
ret? Communem ac quoti-
dianam affectus mei signifi-
cationem Tua in me respue-
bant merita, eximiam & su-
pra ceteros exurgentem, non
permittebat ingenii mei le-
vi-

DEDICATIO.

vitas : tandem illos imitari
placuit, qui tenui parvoque
munere submissam animi
venerationem obsequiumq;
perenne æquè feliciter, quam
alii, regiis sumptibus, testati
sunt. Non thura affero, nec o-
dores tanto culmine dignos,
sed levissimam saltem com-
mentationem de Cardinali-
tiae dignitatis origine subito
enatam, citiusque perituram
Tibi consecro, & devota men-
te offero, in lætitiæ meæ obse-
quiiq; nunquam intermo-
rituri, certissimum pignus.
Pietati meæ vota jungo,
Deumque per aras & sacra
sup-

DEDICATIO.

supplex veneror, ut Te salvo
& incolumi erigantur pro-
strata, restituantur perdita,
sanentur saucia, tuoque no-
mine ut repleantur poste-
rorum annales, serique ne-
potes ad tuas laudes &
admirationem concitentur.
Vale.

CELEBERR. NOMINIS

TVI

Cultor & Admirator

perpetuus

M. JOH. FRANCISC. BVDDEVS.

Q. D. B. V.

§. I.

Ræceps atque pe-
 riculosum ingre-
 dior iter, quod
 nunquam jucun-
 ditate sua tam
 multos alliciet, ut non plures
 deterreat difficultate. Per an-
 fractus quippe, variaque homi-
 num, qui idem calcarunt, vesti-
 gia, nobis eundum est, ut veri-
 tatisque discrimen luculenter
 patefcat. Nihil præterea tam
 perplexum, aut tot circumseptum

A

am-

ambagibus videtur, quam origi-
 nes Dignitatum, pariter ac fami-
 liarum evoluerè, cum æquè, ac
 magnorum fluviorum fontes, ju-
 dice Hieronymo Conestaggio *de*
Conjunct. Castil. & Portugal.
lib. I init. lateant, quærentium-
 que labores haud rarò fallant,
 Utique majus ingenium, excel-
 lentioremq; doctrinam, & in-
 dustriam haud vulgarem exigebat
 excelsa Purpuratorum Patrum
 fortuna. Illustrioribus quoque
 documentis omnia firmare par-
 erat. Jam profunda nocte & tristi
 silentio tegere consultius duce-
 bam, quicquid ante in mentem
 venerat; cum tandem reputarem
 mecum, parum omnino referre,
 quo habitu veritas prodeat, ean-
 demque eruditione anxie conqui-
 sitâ, non tam decorari quam ob-
 fuscari.

§. II. Quo diligentius autem imperii istius molem, quod Romani condiderunt Præsules, mecum perpendo, eo majori me admiratione percellit, infinita ista consiliorum fraudumque series, quibus ceu fulcris quibusdam ac parietum armamentis, immensa hæc potentia innititur, & incredibili successu seipsam tuetur. Etenim ut amplitudine ac diuturnitate, ne florentissimis quidem orbis Rebuspublicis cedit: ita regnandi artibus fallaciisque, quibus arcana Principum plerumque involuta sunt, omnes superat. Hoc vero proprium huic imperio est, ac peculiare, probitatis cultusque divini nomina ut induant turpissima crimina, & tum maxime liberos se subditi arbitrentur, cum durissimo premuntur servi-

tutis jugo. Ita omnino est, superstitione longe felicius subactum orbem superior ætas vidit, quam tot cruentis Romanorum præliis, tot victoriis à barbaris ferisque gentibus reportatis, subjici potuit. Æternum vero perpetuumque ut istud redderent, Senatum constituere placuit, penes quem summum rerum esset arbitrium, qui de limitibus extendendis, vel hostibus maturè opprimendis consilia secum agitaret, istudque præstaret ab omni ruinâ immune. Hæsit fanè ejusmodi augustioris senatus imago, animo Laonici Chalcondylæ, Atheniensis, dum Eugenium IV. Pontificem Cardinalibus suis stipatum ita nobis exhibet, secus quam dictum est, nemo ut arbitrari queat. *in Histor. Turcica ad A. 1440.*

§. III. Hic vero quosdam videas, qui miscendo humana divinis, primordia rerum ut augustiora faciant, consecrare originem Cardinalium & ad DEUM referre non dubitant. Illepido sane & rudi commento id egit Andreas Barbatias Jureconsultus Messanensis, extat in *Tract. Tractatum Tom. VI. p. 16.* qui ut Bessarioni Cardinali, clarissimo Viro, suam probaret industriam, ex sanctissimis Hebraicæ gentis oraculis Cardinalium arcessere originem, conatus est. Instituto suo attemperavit istud quod *I. Reg. II.* legitur: *Domini sunt Cardines terre.* Jampridem Hostiensem celebrem Doctorem, huic fundamento divinam Cardinalium auctoritatem inædificasse autumat. Nec procul rationem arcessendam putat.

Etenim *ur cardine ostium*, inquit, *ita Cardinalibus Ecclesia Romana regitur*. Unum delirare satis erat. Ast video alios quoque eodem errore in transvorsum agi. Namque & Petrus de Alliaco, Cameracensis, *de Eccles. Auctor. Part. I. cap. I.* ut & Johannes de Turrecremata & ipse Cardinalis, *lib. I. de Eccles. c. 80.* idem sibi persuaserunt. Saltem in Apostolorum istos successisse locū, aut per alios in V. T. sanctitate & dignitate inclytos viros, eosdem esse representatos, nulli dubitant. Hinc &, quod mirandum, Gerson, Prudentissimus Vir, illorum propè accessit opinioni *Tom. I. de stat. Ecclesie* itemque Hieronymus Manfredi *de Cardinal. Cap. VI.* Antoninus, vero, Diana Panormitanus ne intra hosce quidem sese limites continet

tinet

tinet, sed exinde quoque divinam Cardinalium constare originem autumat, quod sint *partes Pontificis*, adeoque ceu ejusdem censeferi viscera debeant. Ipsum igitur Pontificem ad Numinis constitutionem suam referre dignitatem, cum certum exploratumque habeat, nec Cardinales inferioris conditionis esse putat. *Resolut. Part. V. Tract. II. resol. II. p. 41.* suæ præterea sententiæ accenset Perezium in *Pentateucho fidei Tract. III. dub. III. cap. VIII. n. 81.* & Gundisalvum de Villadiego lib. de *Cardinalibus quest. V. n. 13.* Omni autem ratione cum destituantur, quicumque his assentiunt, parum abest, quin, judicandi libertatem deferam Polydoro Vergilio, Messanensem istum Jureconsultum Andream Barbatiam

graviter hâc in causâ increpanti:
Non secus isti Jure consulti aliquo-
ties detorquent sacras litteras, quo
volunt, ac sutores sordidas solent
dentibus extendere pelles. lib. IV.
 de Invent: rer. cap. IX.

§. IV. Ipsos vero Pontifices,
 divinam Cardinalium originem
 neutiquam inficiari, Eugenius
 IV. comprobat suo exemplo. Et-
 enim Cantabrigiensi Archiepisco-
 po, conquerenti graviter, præfer-
 ri sibi Cardinales, persuadere vo-
 luit, horum dignitatem DEUM
 ipsum agnoscere auctorem. Sal-
 tem à Divo Petro hunc ordinem
 institutum indubitato afferit. Si-
 mul verò provocat ad Innocen-
 tium III. qui in *Num. XVII. capite,*
 Cardinalium se reperisse natales,
 autumat. Ut per Mosem, enim,
 divinum Virum, Pontificem ad-
 um-

CARDINAL. DIGNIT. ¶

umbratum censet, ita in Septuaginta istis Senioribus, ad opem Mosi ferendam, causasque leviores populi cognoscendas, constitutis, Cardinalium se conspicere imaginem arbitratur. Hinc evincere volebat, justo titulo Cardinalibus cedere Episcopos. conf. *Antoninus Diana* l. c. Piget sane tædetque, plura ejusmodi addere. Namque qui divinas litteras ad suas trahere partes, aut populi Israelitici instituta hisce attemperare negotiis, audent, non absimiles illis esse judico, qui Medæ perniciem ad Peleonis referebant sylvas, cum hæ ligna præbuerint ædificandis Jasonis navibus, qui patriis deinceps regnis privavit Medeam.

§. V. Nec feliciter in hoc mari navigant, quibus vocis ortus sub-

A 5

sidio

sidio esse debet, ad splendorem ac
ornamentum, purpuratis Patribus
conciliandum. Faceſſat itaque
procul Leonis IX. Pontificis pro-
fana interpretatio, qui Cardina-
libus iſtud nomen inde hæſiſſe pu-
tat, *quod ſummo Pontifici proximè
adhæreant, qui eſt velut Cardo to-
tius Eccleſiæ: Nam ut in Cardine
oſtium vertitur, & regitur, ac
ſuſtentatur, ſic etiam à ſummi
Pontificis providentia & firmita-
te, tota Eccleſia pendet. Epist. ad
Miſb: Iſtud certè non diffiteor,
ſi intra Criticorum limites ſubſi-
ſtendum, & ex eorundem præſcri-
ptis iudicium ferendum ſit, præ-
cipuum quid & ſingulare, hac vo-
ce denotari. Etenim & ventos
cardinales Servius *ad l. Æneid.*
Scopos Cardinales Vitruvius, di-
xit *lib. IV. c. VI.* præcipuas Donati
par-*

CARDINAL. DIGNIT. II

partes, Cardinales vocat, Hippo-
nensium Præsul, Augustinus *lib. I.*
de Baptismate: Cyprianus quo-
que de operibus Christi Cardina-
libus, librum composuit. vid *Ca-*
rolus du Fresne Dominus du Cange
in Glossar. v. Cardinalis. Spelman-
nus *in Glossar. v. Cardinalis.*
Franciscus Duarenus *de Sac Eccles.*
Minist. & Benef. lib. I. c. XIII.
p. 1548. Egregia quoque affert
Freinshemius *de Elect & Cardi-*
nal. Præced. Diatrib. I. p. 10 & 11.

§. VI. Quo pacto autem in sa-
cri ordinis homines ista vox trans-
lata sit, nondum inter omnes con-
venit. Namque & in Antiquæ Ec-
clisæ Annalibus, Cardinales quos-
dam celebrari, palam est. Pleris-
que persuasum est, *Titulos*, ut vo-
cant, *Cardinales* huic muneri præ-
buisse ansam. Hoc nomine autem

sacrae venerunt aedes, in quibus
 DEUM placare precibus, & Chri-
 stiani cultus peragere sacra, Mar-
 tyrum quoque exempla ad imi-
 tandum proponere moris erat.
 vid. *Baronius in Martyrol. ad d.*
26. Julii. Julius Weitzius ad Pru-
dentii Hym. XII. de Passion. Apostol.
 Distinctas ab hisce fuisse Diaco-
 nias, tradunt, aegrotis pauperibus-
 que suscipiendis destinatas. Ti-
 tulum vero cum non una ea-
 demque esset conditio, (liceat
 enim mihi juxta antiquorum pra-
 scripta loqui,) sed quidam praecae-
 teris eminerent, vel majoris essent
 aut dignitatis, aut celebritatis,
Cardinales s. praecipui, appellita-
 bantur. Mox Presbyteris ipsis qui
 Titulis praerant idem nomen
 haesit. Ita quidem autumat Ca-
 rolus du Fresne Dominus du Can-
 ge

ge in *Gloss. l. c.* Non procul hinc
abit sententia Roberti Bellarmini
lib. I. de Clericis cap. XVI. cen-
sentis, Cardinalis nomen, primo
quidem impositum fuisse loco, à
loco vero ad personam deriva-
tum. Contra Onuphrius Panvi-
nius *lib. de Tit. Cardin.* Cardina-
les illos vocatos fuisse autumat,
qui inter reliquos sui ordinis ho-
mines eminebant, aliisque erant
præfecti. Redarguit utrumque
M. Antonius de Dominis *de Re-
pub. Ecclesiast. lib. IV. c. VI p. 394.*
& Onuphrii quidem explicatio-
nem imperfectam vocat, eò quod
Cardinalis Presbyter, non semper
alteri Presbytero fuerit præfectus.
Bellarminum verò inde reprehen-
dit, quod discrimen ejusmodi in-
ter Titulos Cardinales & non Car-
dinales apud veteres non reperia-
tur:

tur: quod si verò Titulos omnes
Cardinales dixerit certè omnes
Presbyteros eo tempore Cardina-
les fuisse oportet, cum juxta *Can.*
VI. Concilii Chalcedonensis, Pres-
byterum sine Titulo constituere
nefas fuerit, summumque piacu-
lum. Ipse itaque Cardinalis no-
men istis semper hæsisse autumat:
qui non per modum provisionis,
aut transcursum, ac ferè mutato *Et*
ad tempus, sed qui fixe ac perma-
neniter, uti proprius jam illius Ec-
clesiæ Minister, ad exercenda mi-
nisteria Ecclesiastica illi Ecclesiæ
propria, in eà legitimè collocare-
tur, Et intbronizaretur, que col-
locatio sive intbronizatio, incar-
dinatio solet vocari. Hanc vero
sententiam non tantum pluribus
documentis ex Baronio desum-
ptis firmat, sed nominis quoque

CARDINAL. DIGNIT. IS
originem in subsidium vocat,
cum teste Vitruvio, istud quod
fixum est ac immobile Cardinis
voce haud rarò denotetur. Ni-
hilo-secius pro Onuphrio milita-
re videtur, frequentior nominis
usus, pro eo quod præcipuum est.
vid. Ludovicus Coelius Rhodigi-
nus *Antiqu. Lect. lib. X. c. I.* In
eo quippe eundem falli, quod Car-
dinales istos saltem appellatos
censet, qui aliis fuere præfecti,
haud invitus largior. Istud vero
si demas, à Spalatino Præsule non
adeò dissentiet. Illos enim qui
certis adstricti erant Titulis, po-
tiores fuisse, multisque in rebus
superiores, quam qui secus erant
comparati, adeoque jure merito-
que Cardinalium sibi vendicasse
nomen, vix est, quod ambigas.
Marco itaque Antonio de Domi-
nis,

nis, luculentis valde documentis
 præfidiisque illustribus munito,
 quo minus accedam, nihil obstat,
 certè sententiam ejus suo com-
 probavit calculo Joh. Georgius
 Fueslinus *in Conclavibus Romanis*
referatis Dissertat. V. Sect. II.

§. VII. Convenire plerosque
 in eo deprehendi, Cardinalium
 nomen sacri ordinis hominibus
 fuisse in antiquâ Ecclesiâ pro-
 prium. Ita sane Hieronymus
 Lunadoro, qui in *Relatione della*
Corte di Roma fusè istud persequi-
 tur, arbitratur. In eo saltem non-
 dum consentiunt, quâ occasione
 primum in Clericos fuerit deri-
 vatum; Nonnulli quippe apud
 Auctorem libri; *Traite de l' Ori-*
gine de Cardinaux du Saint Siege
Cap. I. & II. ad Romanæ urbis
 Præfectos primè natales referre
 non

non dubitant, qui certæ civitatis præerant parti, atque *Curatores sive Capita Regionum Urbis Romæ appellabantur*. Etenim ut in civilibus non minus quam sacris ordo servaretur, hisce regionibus certos Viros præfici placuit, penes quos Ecclesiasticarum rerum esset cura & administratio. Mox vero in desuetudinem abiisse istam regionum divisionem, Diaconosque Cardinales à præcipuis Titulis fuisse nuncupatos, viduarum præcipuè sanctitate inclytarum liberalitate locupletatis earundemque nomina oblivioni eripientibus. Ita Alphonsum Ciaconium quoque sensisse, idem auctor existimat. Neque ego sanè abnuo, istud nomen hisce Diaconis, qui primo certis regionibus, deinde Titulis fuere præfecti,

fecti, hæſiſſe. Sed cum Presbyteri quoque eodem fuerint insigniti, & præterea anceps dubiumque sit, Presbyterisne an Diaconis prius fuerit tributum, ad declarandam primam ejus originem neutiquam ſufficere iſtud, quod Auctor tradidit, unusquisque haud difficulter dijudicabit.

§. VIII. Longius hinc recedit Gvido Pancirollus, qui in *Commentar. ad Notit. Imperii Orientalis Cap. II.* Patritios Romanos Cardinalibus tradidiſſe lampada autumat. Hi vero alterum ab Imperatore, ut Cardinales à Pontifice, tenebant locum. Ultriſque iſtud commune eſt, conſiliis illorum imperii ut diſpenſentur fata, illorum arbitrio cuncta regantur. Utique magna Cardinalitii muneris pars eo ipſo abſolvitur Eccleſiasti-

siastici Imperii curam ut agant :
 adeoque si vera Pancirollus tra-
 deret, Cardinales eo potissimum
 tempore exortos esse oportet,
 quo Pontifices dominiis tempo-
 ralibus aucti, intermissâ rerum
 sacrarum curâ, ad civilia negotia
 animum adjecerunt. In quibus-
 dam itaque quo minus cum Patri-
 ciis contendere queant, nihil omni-
 no obstat: quin ipse Eugenius IV.
 Pontifex in Epistola ad Cantabri-
 giensem Archiepiscopum utrum-
 que ordinem, ob dignitatem inter
 se confert: ast inde non conficie-
 tur Cardinales successisse in Patri-
 ciorum locum. Namque & di-
 gnitas Cardinalitia præcipuè jus
 eligendi Pontificem in se comple-
 ctitur: jure autem eligendi Impe-
 ratorem non gaudebant Patricii:
 nominis autem si habeas ratio-
 nem

nem, tantum abest ut illis fuerit proprium, qui consiliis suis præsto fuerunt Episcopis Romanis, ut potius omnibus Clericis, certo coetui junctis, fuerit commune. Non immeritò istud asserit Nicolaus Coëffeteau, Cenomanensis, Ordini Dominicanorum addictus, & designatus Episcopus Massiliensis, Mornæum reprehendens, asserentem, Cardinales in veteri Ecclesiâ prorsus fuisse ignotos. Namque Episcopos, pariter ac Presbyteros cum Diaconis tollendos, asserit, cum hi omnes aliquando Cardinalium usurpaverint nomē. In eo tamen haud dubiè turpiter fallitur cucullatus homo, quod cum illustris Vir Dominus du Plessi de hodiernò Cardinalium munere, dignitate atque splendore sermonem faciat, eisdemque in
anti-

antiquâ Ecclesiâ rectè locum de-
neget, ille contra priscos illos Car-
dinales in scenâ producat, quibus
tamen cum recentioribus, præter
nomen, nihil fuisse commune,
alunde palam est. vid. Fueslinus
*in Conclavibus Rom. reser. Dissertat. V. Sect. II. p. 242. Auctor Ga-
leri Cardinalitii T. III Cap I p. 28.*

§. IX. Ceterum non possum
hic assentiri Marco Zuerio Box-
hornio, Viro longe doctissimo qui
a Notariis veteris Ecclesiæ, Car-
dinalium originem derivare co-
natur *in Histor. Universal. ad A.
C. 01. p. 167.* Hos verò Julius I^{mus}
Pontifex constituisse fertur. Me-
moriam rerum illustrium, quibus
Christianus nobilitabatur orbis,
perire nolebat: receperantque
jam spiritus sub Constantino &
Constantio purioris cultus vindi-

ces, posteritatisque gerebant eueram, cuius utique intererat, veterum erudiri documentis. Proinde Notariis, ita enim eos appellare moris erat, id muneris datum, ut sedulo in literas referrent, quicquid dignum judicabatur, ut ab oblivione vindicaretur. Praesertim vero Martyrum decantare laudes, vitamque commendare posteris tenebantur, inde ut sibi quisque caperet quod imitandum esset, inde foedum inceptu, foedum exitu quod vitaret. Nec desunt qui Clementem, huius instituti auctorem faciunt, à quorum sententia adeò alienus non est Polydorus Vergilius *de Inventor. Rer. lib. IV. Cap. XI.* Hic vero septem urbis regiones inter totidem distribuisse *Notarios*, dicitur: comprobavitque institutum longe saluberrimum.

luberrimum Antherus, Julius denique eosdem ita auxit ornavitque ut incepti ordinis gloria ad ipsum referretur. Ex his itaque Cardinales exsculpsit Boxhornius, utique septem Titulos præcipuos cum hoc Notariorum munere permutatos, censens. Quo minus autem Vir summus, invidiam æquè ac laudem omnium superans me in partes trahat, multa omnino obstant. Namque & idoneis ipse testibus destituitur, quibus adstruat Notariis ejusmodi Cardinalium hæsisse nomen; & præterea Diaconis, ne utiquam vero Notariis, in septem Urbis regionibus constitutis istud nomen primum contigisse communi prope modum consensu asseritur. Accedit, quod Notariorum munus ignavia istorum hominum adeo evi-

eviluerit, ut in contemptum prorsus abierit. Quî ergo splendida Cardinalium dignitas hinc enasci potuit? Istud vero quod dixi, me edocuit Platina: *Voluit item, inquit, in vitâ Julii II. ut omnia ad Ecclesiam pertinentia, per Notarios aut per Primicerium Notariorum conscriberentur: hos hodie, ut arbitror, Protonotarios vocamus, quorum officium est, res gestas præcipuè conscribere. Verum nostrâ atate adeò plerique, nolo dicere omnes, litterarum ignari sunt, ut vix sciant nomen suum Latinè exprimere, nedum aliorum res gestas perscribere. De moribus nolo dicere, cum è Lenonum numero; Et parasitorum, quidam in hunc ordinem relati sint. Non itaque erat cur tam audacter pronunciaret Boxhornius:*

nius:

nius: *Non est mihi dubium, quin ad eos Notarios referenda sit Cardinalium E. R. qui nunc ita appellantur, origo.*

§. X. Clericis itaque cum Cardinalium nomen fuerit tributum, nemo fortassis adeò mirabitur, quod Guido quidam Archidiaconus & Franciscus Zabarella teste Polydoro Vergilio *de Inventor. Rer. l. c.* & Davide Chambre *in Chronique abrégée de Pape* apud Auctorem *Galeri Cardinalit. T. III. cap. I.* tradiderunt, à Pontiano Pontifice, tertio à Servatoris nativitate seculo 36. Sacerdotes Cardinales esse constitutos, à Marcello autem quindecim creatos, qui mortuis sepeliendis, infantibusque salutari fonte abluendis navarent operam. Namque si vel maxime auctor fide dignus istud

B

me-

memoriae prodidisset, faltem Sacri
Ordinis Viros certis Ecclesiis
praefectos, intelligi, palam esset,
ipsa quoque injuncti muneris ra-
tio doceret. Sane quotiescunque
Luitprandus, aut Anastasius, aut
etiam Platina, vel si qui Pontifi-
cum vitas literis consignarunt,
Cardinalium injecerunt mentio-
nem, priusquam ad summum fa-
stigium Praesulum Romanorum
pervenit auctoritas, ejusmodi o-
mnino imago Virorum cultu
Numinis addictorum, menti meae
obversatur, quae si cum hodiernis
purpuratis Patribus conferatur,
nihil minus quam istam, eis con-
venire, mihi haud difficulter per-
suadeam. Ast vero & istud incer-
tum est atque ambiguum, quo
potissimum tempore Clericis
Cardinalium obtigerit nomen.

Ro-

Romanensium plerique ineptè ex
 nominis antiquitate, muneris
 ipsius dignitatem metientes pri-
 mis Seculis à Christo nato jam hoc
 nomen viguisse, sibi aliisque per-
 svadent. Robertus vero Bellar-
 minus *lib. I. de Clericis Cap. VI.*
 licet antiquitati Cardinalium ad-
 modum faveat, ultra Constantini
 M. tempora assurgere non audet,
 aut certi quid polliceri. Tum
 vero Concilium Romanum sub
 Sylvestro I. convocatum esse au-
 tumat, in cujus *Can. VI.* Cardi-
 naliū injicitur mentio. Huic
 documento multi præterea cla-
 rissimi Viri innituntur, interque
 eos Stephanus Pasquier *dans les*
Recherches de la France lib. III.
cap. V. Petrus Matthæi, Historio-
 graphus Gallicus, qui exinde va-
 pulat Vigorio in *Traite de Conci-*

les Cap. IV. conf. Eueslinus in Con-
clavibus Rom. referatis l. c. Hinc
 omnibus itaque Concilii istius im-
 posuit auctoritas, quod tamen si
 accuratius expendatur, nihil aliud
 erit, nisi inane otiosorum inge-
 niorum commentum. Hinc &
 istam de antiquitate Cardinalium
 sententiam, lubrico inniti funda-
 mento oportet. Sane nec Euse-
 bius, nec Socrates, vel alius proba-
 tæ fidei scriptor disertè ejus injecit
 mentionem. Nec ipse Bellarmi-
 nus alium producit testem, quam
 Nicolaum quendam, sequioris
 ævi hominem, qui A. C. 860.
 vixit, si Adoni Viennensi creden-
 dum est *in Brev. Chron. etat. VI.*
 Accedit quod observante Rober-
 to Coco *in Censurâ Quorund.*
Scriptor. Vet. p. 444. celebratum
 hoc Concilium dicatur: *cum ob*
Con-

Constantinum mundatum à leprâ per Sylvestrum, gauderent multi nobiles. Hoc ipso vero causa omnis proditur, cum istud de lepra Constantini commentum, nec apud veteres Scriptores reperiatur, & insuper à multis Romanensium inter fabulas jam pridem sit relatam. Sane cum etiam ante purgatama superstitione cœcâ, operâ Lutheri, Ecclesiam, multi doctissimi Viri, interque eos Marsilius Patavinus, Laurentius Valla, Ludovicus Vives, Antoninus Florentinus decantatam Constantini donationem in dubium vocaverint, instrumentumque, quo illam firmare volebant, falsitatis convincerint, profecto de leprâ non aliud iudicium sperandum erit, quippe cuius figmenti non alia est ratio. Turpiter igitur decipitur auctor,

qui hoc tempore Concilium convocatum autumat, quo à lepra mundatus est Constantinus, cum nunquam eadem fuerit infectus, multo minus per Sylvestrum fanitati restitutus. Præterea loquendi ratio à genio veterum prorsus aliena, fraudem istam fallaciamque diu latitare non permisit. vid. Cocus l. c. & quem ille laudat *Johannes Raynoldus in Apologia The- sium n. 43. p. 407.* Nec certiora sunt, quæ pro antiquitate Cardinalium ex antiquis quibusdam tabulis profert Raphael Volaterranus *in Antropol. lib. XXII.* aut etiam Juris Canonici Compiler Gratianus *Dist. 24. c. Presbyteri* de Gelasio Papa adducit: ita quidem ut magno discrimini se expositurus sit, si quis hisce testimoniis fretus certam & indubita-
tam

tam de hâc lite, ferre sententiam
velit.

§. XI. Quæ cum ita sint, haud
immerito quis reprehenderet er-
rorem, quem Hieronymus Plati,
Societatis Jesu Sacerdos, *in lib. de
Cardinalis dignitate & officio,
Cap. II.* commisit. Cuncta enim
quæ ad antiquitatem pariter ac
dignitatem Cardinalitii Ordinis
evincendam affert, ejusmodi sunt,
ut parum roboris ipsius sententiæ
inde accedat. Etenim Constan-
tini M. tempore jam tantam Car-
dinalium fuisse dignitatem, ut
ceteris Clericis superiores fuerint,
perquam ineptè asserit, cum vix
Cardinalium nomen innotuerit,
multo minus Romanis Clericis
major honos, quam reliquis fue-
rit habitus. Ne autem frustra
hoc dixisse videatur nomine Syl-

vestri Pontificis, Presbyteros duos
Concilio Nicæno interfuisse autu-
mat: hosce Cardinales fuisse, inde
colligit, quod nemo nisi Cardina-
lis, Pontificis munere in Concilio
fungi queat. Ex Pontificis arbi-
trio enim cum tota Concilii au-
ctoritas pendeat, ipseque Præsidis
munere semper fungatur, ut falso
sibi persuadent Romanenses, teste
Johanne Launoio *Part. II. Epist. IV.
ad Jacobum Bevilacqua*, nefas
atque piaculum putat Hierony-
mus Plati, si alius, quam Cardina-
lis ejus sustinere vices debeat.
Tam turpiter falluntur, qui rerum
momenta parum pensi habent:
Quis enim nescit nec Sylvestrum
eam convocasse Synodum, ut
cum Baronio & Severino Binio
sibi persuadet auctor, nec etiam
eum in illâ obtinuisse locum ut
aucto-

auctoritati dignitatisque vel Pon-
 tificiæ vel Cardinalitiæ proban-
 dæ, argumentum suppeditare
 queat. Secus enim qui sentiunt,
 de iis pronuntiare haud dubita-
 verim, quod de Alphonso Pisano,
 qui hujus Concilii historiam IV.
 conscripsit libris, dixit Edmundus
 Richerius, *illos, non referre quale
 fuerit Concilium Nicenum, sed
 quale ad sensum & palatum Jesui-
 tarum esse debuerit. in Histor. Con-
 cil. General. Part. I. cap. II. p. 11.*
 Pontificis igitur cum non alia ibi
 fuerit conditio quam ceterorum
 Episcoporum, quidni & alius, qui-
 cunque demum fuerit, Clericus,
 ejus tueri vices potuisset? Nec
 meliori successu in partes vocat
 Augustinum, qui Celestinum &
 Pelagium tempore Zosimi Ponti-
 ficis à Clero Romano erroris con-

victos hæreseosque postulatos esse tradit. Istud vero Cardinalium proprium fuisse contendit Hieronymus Plati. Ego vero omnia mecum voluens & replicans, nunquam intelligere potui, istud munus quo titulo Clericis ceteris denegari queat, solis autem competat Cardinalibus sive Clero Romano. Sanè qui ita arbitratur, illum hospitem valde animum ex antiquis Historicorum monumentis retulisse oportet. Reliqua quæ ibidem docet, ita comparata sunt, ut Cleri Romani antiquam faciem, diversosque in eodem gradus quodammodo exhibeant, ast originem Cardinalium certam ac indubitatam qui in hoc Scriptore sibi pollicetur, valde vereor ne inania consecretur & nubes.

§. XII.

§. XII. Missis perplexis atque
ambiguiscertiora sectemur. Cun-
cta autem accuratius perquirenti
patebit, ante Gregorii M. ætatem
de statu Cardinalium pariter ac
vocis usu nihil posse definiri. Sal-
tem ex probatæ auctoritatis scri-
ptoribus hodie nullum extare ar-
bitror, qui ante illum aut tam di-
sertè Cardinalium meminerit, aut
sæpiùs quoque hâc voce inter an-
tiquos fuerit usus. Omnia autem
documenta quæ apud Gregorium
reperiri possunt, sollicitè in com-
pendium misit M. Antonius de
*Dominis de Republicâ Ecclesiasti-
câ l. c.* supervacaneum prorsus ut
arbitrer alia si quis addere eidem
velit. Inde autem innotuit ita
Cardinalium nomen, ut longe
frequentius fuerit usurpatum.
Sanè in Romano isto concilio in

quo dejecto Constantino impio
 sancti muneris inuasore, ad sum-
 mum istud fastigium evehebatur
 Stephanus III. sancitum est, nemi-
 ni ut via pateat ad hoc culmen,
nisi antea Diaconus aut Presbyter
Cardinalis fuerit. vid. Anastasius
in vitâ Stephani III. Marianus
 Scotus *ad A. C. 767.* Cæsar Baro-
 nius *ad A. C. 768. num. III. IV.*
 Quin etiam Episcoporum Car-
 dinalium in eadem Synodo fit
 mentio: unde intelligere pro-
 num est, valdè jam increbuisse eâ
 ætate Cardinalium nomen. Col-
 ligitur istud quoque ex *Can. 54.*
 Concilii Metensis, in quo titulo-
 rum Cardinalium injicitur men-
 tio. Hadriani I^{mi} decretis nostra
 quoque firmatur sententia, quip-
 pe qui Presbyterum Cardinalem
 non nisi 44. testibus criminis con-
 vinci

vinci posse sanxit. Omnia autem si convectare vellem documenta, quibus evincitur quam longe lateque Cardinalium nomen post Gregorii tempora percrebuerit, rem susciperem infiniti laboris, at exigui fructus.

§. XIII. Non turpius igitur sese traducere poterat Petrus Gregorius Tholosanus, quam cum *Lib. XXV. de Repub. Cap. unic. n. 11.* Cardinales non tantum dignitate ac potentiâ à Constantino M. auctos, sed ejusmodi quoque vestitu, quali hodie utuntur, ornatos esse contendit. Provocat autem ad decretum istud Constantini, quod ad fictam istam donationem comprobendam circumfertur, & tempore Caroli M. excogitatum esse autumat Edmundus Richerius *in Histor. Concil. General. Part. I.*

cap XI. p. 339. In eo enim præter alia hæc quoque sanxisse Constantinum ferunt: *Viris Reverendissimis Clericis in diversis ordinibus Romane Ecclesie servientibus, illud culmen singularitate, potentiâ, & præcellentiâ habere sancimus, cujus amplissimus Senatus noster adornari, id est, Patritios, & Consules effici, nec non & ceteris dignitatibus imperialibus, eos promulgamus decorari. Per Viros reverendissimos Clericos Cardinales non tantum Tholosanus, sed alii quoque intelligunt, qui illorum inde derivare antiquitatem conantur. Quemadmodum autem Constantinus Senatoribus Romanis in omnibus æquiparari volebat Cardinales, ita dubium non est, quin ad eorum exemplum splendido ejusmodi vestitu, eos deco-*

decoraverit. Ita colligit sibi que
 persuadet Tholosanus, oblitus
 eorum, quæ *lib. IV. cap. XI. n. 8.*
 tradiderat, Cardinales hæc sibi
 sumpsisse ornamenta alacritatem
 suam ac promptitudinem ut signi-
 ficarent, ad sanguinem pro Serva-
 toris honore effundendum. Ever-
 titur præterea hæc Tholosani sen-
 tentia, communi Historicorum suf-
 fragio, quippe quo in Innocentiū
 IV. Pontificem, decorati rubeis
 pileis, flammeos vocat Theodo-
 ricus à Niem *de Schismate Magno*
lib. I. aliisque ornamentis, Cardi-
 nalitii Ordinis, gloria redundat.
 Sanè Dionysius Petavius in *Ratio-*
nario Temp. p. 568. Flavius Blondus
lib. VII. Histor. & Vincentius Bel-
 lovacensis in *Speculo Hist. lib. 31.*
 & inficetis ille Baronii continua-
 tor Abrahamus Bzovius, in *An-*
nal.

nal. Ecclesiast. ad A. C. 1245. unan-
 nimi consensu suo istud evincunt.
 Coccineus autem vestitus Pau-
 lum II. Pontif. auctorem agnoscit,
 teste Platina *in vitâ Pauli II.* &
 Johanne Baleo de Romanis Pon-
 tificibus *in Paulo II.* Neque vero
 decretum Constantini aut robur
 addit sententiæ Tholosani, aut
 splendorem conciliat Cardina-
 lium ordini. Licet enim vel ma-
 ximè per Viros reverendissimos
 Clericos, Cardinales intelligamus,
 utique intelligi possunt, sanè ex
 mente veterum hoc fieri par est,
 quo pacto à Cardinalibus nostri
 ævi, toto cœlo erunt diversi. De
 ipso vero decreto atque donatio-
 ne Constantini in eodem fundatâ,
 jam pridem judicavit Johannes
 Freinshemius *Diatrib. I. de S. R. I.*
Electorum & S. R. E. Cardinalium

Præ-

Præcedentiâ p. 19. hanc fabulam
 ceu meretricem anum à priori-
 bus suis amatoribus explodi. Sanè
 ex ipsis Romanæ sedis Defensori-
 bus eandem rejecerunt Raphael
 Volaterranus *Anthropol. lib. 23.*
 Nicolaus Cusanus, *de Concordiâ
 Catholicâ lib. III. c. II.* Hierony-
 mus Paulus Catthalanus Canoni-
 cus Barcinonensis, in *Practica
 Cancellariæ Apostolicæ ap. Rebus-
 fum p. 436.* Franciscus Guicciardi-
 nus Patricius Florentinus *Lib. IV.
 Histor. p. 156.* vid. quoque Gis-
 bertus Voëtius *Parte II. Disp. Se-
 lect. p. 868.* Lucas Osiander in
Epitome H. E. Cent. IV. lib. 1. c. 38.
 Hermannus Conringius *de Ger-
 manorum Imperio Romano cap.
 XIII. p. 117.* Hildebrandus in Di-
 sputat. peculiari *de Donatione Con-
 stantini M.*

§. XIV. Præterea ex iis, quæ de antiquo vocis usu statuque Cardinalium veterum dicta sunt, palam est, prava opinione in transversum agi Franciscum Duarenum, *de Sacr. Eccles. Minist. & Benef. lib. I. cap. XIII. p. 1548.* censentem, Cardinales olim dictos esse Presbyteros non quosvis, sed qui in majori Ecclesiâ, quam cathedrali dicimus, rem divinam cum Episcopo suo faciebant. Ejusdem erroris sese participem fecit Carolus Molinæus *in Decretal. lib. I. Tit. XXIV. de officiis Archi-presb. Cap. II. & III.* asserens, principales Sacerdotes cujusque parochiæ, hoc venisse nomine. Provocat ad Gregorii M. Epistolas. Istæ verò longè aliud me edocuerunt. Cuncta enim si accuratius expendantur, deprehendes Cardinales omnes

omnes eos fuisse appellatos, qui certæ erant addicti Ecclesiæ, adeoque fixi, & in sede suâ permanentes, sine Ecclesiarum discrimine, aut graduum varietate. Hinc non immerito Johanni Freinshemio *de Electorum & Cardinal. Præced. p. 16.* vapulat Wolffius *in cent. XI. Lect. Memorab. ex Epistolis Scholarum Pragensis, Oxoniensis, & Parisiensis referens: Cardinales ante Gregorium non fuisse.* Utique ejusmodi Cardinales quales nostra vidit ætas non fuerunt. Fixos autem atque perpetuos fuisse Clericos, quis negaverit? Luculenter hac de re differit Vir incomparabilis, simulque docet, quo pacto Cardinalium nomen, discriminis causa quibusdam fuerit proprium factum. Hinc cum sententiam Wolffii retulisset subjicit: *Atqui*
hoc

hoc idem est ac si quis assereret,
 olim in Academiis non fuisse Pro-
 fessores ordinarios, quia vix repe-
 riatur ita subscribere solitos, quod
 tamen hodie fiat à plerisque. Per-
 simile enim negotium est. Fuerunt
 uti Cardinales Clerici, sic Ordini-
 narii Professores, illi ab Ecclesia,
 hi ab Academiis ^{na imitatio} ~~ita~~ ^{et} po-
 terant ita vocari, si retulisset. Nihil
 autem referebat donec Cardinales
 & ordinarii omnes fuerunt. Post-
 quam autem supernumerarii qui-
 dam additi sunt, qui nomen qui-
 dem Clericorum atque Professo-
 rum ferrent, de cetero potestate,
 honore, stipendiis inferiores essent,
 ad horum differentiam, uti nunc
 Professores ordinariorum h. e. ver-
 bis l. 2. C. de Professor. lib. XII.
 inter statutos connumeratorum,
 ita olim Clerici Cardinalium ex-
 pres.

presserunt nomen. Ea res eviden-
tissime docet, quomodo factum sit,
ut Cardinalis, in Clero dignitatis
nomen esse cœperit. Summa huc
 redit, ex antiquo vocis usu, omnes
 Clericos fuisse Cardinales, licet
 Cardinalium non usurpaverint
 nomen. Denotabat autem istud
 Clericum fixum & certo cœtui
 addictum. Causam vero, cur hoc
 nomen receptum & à fixis Cleri-
 cis usurpatum sit, hanc esse, quod
 supernumerarii quidam accessse-
 rint, à quibus ut discernerentur,
 hoc fieri par erat. Exemplo hoc
 patet: Consulis atque Prætoris no-
 men in Romanâ Repub. illis com-
 petebat, qui tali magistratu fue-
 rant functi. Cum vero sub Impe-
 ratoribus Consulum atque Præto-
 rum insignia ejusmodi homini-
 bus concederentur, qui talem
 magi-

magistratum nunquam gesserant, obtinuit, ut ad illorum discrimen *Consulatu vel Praefectura functi* appellitarentur. Vel etiam *Consules ordinarii* audirent. vid. Gruteri *Inscript. CCCLXI. 1. add.* Tacitus *Annal. XIII. cap. 29.* Chassanæus *in Catal. glor. Mundi Part. IV. Consid. XII.*

§. XV. Qui vero Cardinalium nomen intra Romanæ Ecclesiæ limites coarctaverit, adeoque ex hodiernâ consuetudine antiquum illorum æstimaverit statum, valde à veritate aberrat. Per univ-
 versum Christianum orbem ut munus, ita nomen Cardinalium, olim patuisse, haud difficulter evinci posset. Vel Gregorii Magni auctoritas ad hoc credendum nos adducet. Multa quidem ac egregia apud eum occurrunt, quæ nobis

nobis hoc persvadeant, illustre ta-
 men præ ceteris est, quod ad Cor-
 sicæ Insulæ Sacerdotes nobilesque
 scripsit: *Eâ de re quoniam Eccle-
 sia Alariensis, Sagonensis Sacer-
 dotis diu auxilio est destituta, ne-
 cessarium duximus, Martinum
 Episcopum fratrem nostrum, ibi-
 dem Cardinalem constituere Sa-
 cerdotem.* Idem adhuc lucu-
 lentius patet ex Epistola quam ad
 Januarium Archiepiscopum Ca-
 ralitanum in Sardinia scripsit, de
 Liberato quodam, quem noluit
 Ecclesiæ istius Cardinalem consti-
 tui. Sanè veterum Historicorum
 monumenta si evolvamus, Eccle-
 siæ Constantinopolitanæ, Medio-
 lanensis, & Compostellanæ Cardi-
 nes legimus. Præsertim vero
 Cardinales Ecclesiarum Gallica-
 rum sæpius memorantur, ut Car-

Cardinales Ecclesiæ Sueffionensis
in *Diplomate quodam Philippi I.*
G. R. ut reliqua nunc taceam. Ma-
nifestum hoc præterea ex eo est,
quod, licet Cardinalium nomen
deinceps Solis Romanis Clericis
hæserit, nihilo secius, in quibus-
dam Ecclesiis vestigia moris anti-
qui, per aliquot secula permanse-
rint. Namque in Ecclesiâ Raven-
natensi Canonorum Cardina-
lium nomen tamdiu in usu fuit, ut
demum A. 1568. per Pium V. P. R.
fuerit abrogatum, luculento do-
cumento, olim quibusvis Clericis
hoc nomen fuisse tributum. Quod
autem Hieronymus Rubeus, in
Historia Ravennatensi lib. V. p. 232.
duplicis generis Cardinales facit
alios Romanos alios verò non R-
manos, parum ab imprudentiâ
est. Si enim sequius ævum

ciat quo jam soli Romani Clerici hoc nomen sibi vendicabant, frustra profecto eos ita discernit. De veteribus autem si loquatur, perinde est ac si Clericos in Romanos & non Romanos distinxisset. Nihilofecius istud non inficiatus fuero, crescente paulatim Episcopi Romani auctoritate, Cardinales quoque Romanos ceteris se superiores existimasse. Colligitur istud, nisi me omnia fallunt, haud difficulter ex Capitulis Aytonis Episcopi Basileensis, Romanos Titulos, *Cardinales primæ sedis* appellantis. ap. Carolum du Fresne Dom. du Cange *in Gloss. v. Cardinalis.*

§. XVI. Equidem quo præsertim tempore nomen Cardinalium, Clericis omnibus fixis commune, soli sibi vendicaverint Ro-

C mani,

mani, definire præceps esset & temperarium. Certè assentire nequeo Polydoro Vergilio qui, erectâ per Bonifacium III. ad primum supremæ dignitatis gradum Romanâ sede, Clericos quoque Romanos, non tantum majores sumplisse spiritus, sed & ut communi forte se exemptos ostenderent, proprio hoc & peculiari nomine, voluisse insigniri, contendit *lib. IV. de Inventor. Rerum cap. IX. p. 253.* Hunc quippe finem feralibus istis de suprema auctoritate certaminibus, quibus hætenus Constantinopolitani pariter ac Romani Præsules se invicem vexaverant, imposuit Phocas Imperator, ut rejecto Byzantino Antistite, penes Romanum per universum orbem summam rerum sacrarum esse juberet. Malè partum imperium
pejo-

e. peioribus artibus firmandum fuit :
 e. gratiamque Pontificis vel quidvis
 e. concedendo conciliare sibi, con-
 m. sultum putabat Imperator, ne re-
 o. pulsâ irritatq̄ alienos à Græcorum
 o. dominio Italorum animos impel-
 n. leret ad jugum quatiendum, po-
 ni. tentiamque illorum penitus con-
 o. culcandam. vid. Paulus Diaconus
 o. *in Histor. Miscellâ lib. 18. p. 312.*
 v. Sigebertus *ad A. C. 607.* & qui vi-
 3. tas Potificum litteris consigna-
 is. runt, Luitprandus, Albo Floria-
 i. censis, & Anastasius Bibliotheca-
 r. rius *in vitâ Bonifacii III. add.*
 ni. Spondanus *ad A. C. 107.* Primum
 t, itaque gradum ad imperium ali-
 nt. quod absolutum Pontificum Ro-
 es. manorum, cum struxerit Bonifa-
 m. cius, simul Romanum Clerum
 t. præ ceteris eminere capisse, vix
 n. est quod ambigam: inde tamen

nondum evicit Polydorus Vergilius, Cardinalium nomen eo tempore iis solis fuisse vendicatum. Omni documento itaq; cum destituatur, procul eum faceffere jubemus. Quin ex eo quoque refellitur, quod Caroli M. tempore, adeoq; post Bonifacium III. Gallicanos Clericos Cardinales appellatos fuisse palam sit ex Can. 54. Concilii Metensis, quod & ex eodem rectè colligit Stephanus Pasquier *in Recherches de la France lib. III. cap. III.* Sensim itaque apud cæteros usum hujus vocabuli in desuetudinē abiisse, ut penes Romanos Clericos tantum maneret, arbitror. Haud absimile quidem fatum fuisse nominum *Papa*, itemque *Catholici* advertit Johannes Georgius Fueslinus *in Conclav. Rom. referat. Dissertat. III.*

cum

cum enim promiscuus eorundem
 usus quondam obtinuerit, in reli-
 quis Ecclesiis ita oblitterata sunt,
 & oblivioni quasi tradita, ut sola
 Romana eadem conservaret, iis-
 demque ceu præcipuæ dignitatis
 signis sese efferret apud posteros.
 Namque omnes Episcopos, Papas
 quondam dictos esse, vel ex eo
 colligit Claudius Salmasius *de Pri-
 matu Papæ Cap. I. p. II.* quod
 nihil aliud quam Patrem denotet.
 Hoc autem honoris titulo, non
 apud Christianos tantum, sed Eth-
 nicos quoque gaudebant, quicun-
 que sacris præerant. Solis quippe
 Romanis Præsulibus hoc nomen
 antiquitus convenisse, nemo hi-
 storiæ peritus asseret. Namque
 & Cyprianus *lib. II. Epist. 31. p. 71.*
edit, Pamel. ab ipsis Romanæ Ec-
 clesiæ Presbyteris Papa salutatur;

& Galerius à Cypriano, quærit: *Tunc es quem Christiani suum Papam nominant* ap. Nicephorum lib. VI. cap. IV. Pari ratione Dionysius Alexandrinus Heraclium prædecessorem suum Papam vocavit; eodemque nomine Eulogium Alexandrinum Episcopum insignitum, deprehendimus. Quin Hieronymus hunc titulum defert Augustino, in omnibus prope Epistolis, & Augustinus *Epist. II. 13. 14. & aliis Tom. II. Op. edit. Basil. Aurelium Episcopum Papam nominare non dubitavit.* Quemadmodum igitur successu temporis soli Romani Præsules hoc nomen ostentarent: Ita prorsus cum Cardinalibus sese res habuit, ut soli retinerent, quod reliqui neglexerant. Non tamen est quod dubitem, quin multum huc contulerit

lerit

lerit Romani Cleri arrogantia. Etenim ut dignitate, ita nomine quoque à reliquis Clericis diversos prorsusque distinctos, sese, cupiebant. Tam impotenti superbia autem ut sese efferrent, splendor atque potentia Urbis fecit. Præsulum enim ipsorum dignitatem, ex urbium quas incolebant potentiâ metiri, quandoque moris fuit. Romanam itaque urbem cum ipsi Imperatores ceteris omnibus præferebant, Præsul quoque Romanus aliis cedere turpe ducebat. Præsulis exemplum sequebantur Clerici. Unde Raphael Volaterranus *lib. XXI. Anthropol. Sicut Urbis Romæ Episcopus ceteris præstabat, sic etiam Clerus Romanus &c.* Hinc jam tempore Hieronymi, Romani Clerici eo usque progressi sunt inauditæ superbiæ, ut Dia-

coni Urbis Romanæ, reliquarum
Ecclesiarum Presbyteris cedere
nollent. Extorsit ea res gravissi-
mas querelas ipsi Hieronymo: *Le-
gimus, inquit, Epist. 85. fatuus fa-
tua loquetur. Audio quendam in
tantam erupisse vecordiam, ut Dia-
conos Presbyteris, id est, Episcopis
anteferret. Nec urbis nobilitatem
communibus legibus Clericos Ro-
manos eximere postea edisserit:
Nec altera Romanæ Urbis Ecclesia,
altera totius orbis existimanda est,
ubicunque fuerit Episcopus, Romæ
sive Eugubii, ejusdem meriti, ejus-
dem est & Sacerdotii. Potentia di-
vitiarum & paupertatis humilitas,
vel sublimiorem vel inferiorem
Episcopum non facit. Acerbius in
eosdem invehitur, quando Cle-
rum Romanum Senatum Phari-
saorum, & imperitiæ factionem
vocat.*

vocat. *Proœm. in lib. Dydimi de Spiritu S.* Prorsus hunc in modum, in querulas voces, indignabundq̄ erumpit auctor Quæst. V. & N. T. quem vulgo Augustinum esse censent. *Quidam, inquit, qui nomen habet Falcidii, duce stultitiâ & civitatis Romanae jactantiâ, Levitas Sacerdotibus, & Diaconos Presbyteris equare contendit, ne dicam præferre. Sed quia Romanae Ecclesie ministri sunt, idcirco honorabiliiores putantur, quam apud ceteras Ecclesias, propter magnificentiam Urbis Romanae, quæ caput esse videtur omnium civitatum. &c.*

§. XVII. Omni itaque dubio ut careat nostra commentatio, Cleri Romani conditionem, paulo accuratius intueri juvat. Cum enim hinc hodierni Cardinales enati sint,

nihil certè magis nostro instituto convenire potest. Hic vero initio quidem nihil à communi ceterarum Ecclesiarum more ab horrens deprehendimus. Namque tribus potissimum gradibus in eâdem discernebantur quotquot rerum sacrarum gerebant curam, tres ordines majores, Juris Canonici interpretes, appellitare solent. Primum quidem locum in sacrâ hac societate tenebat Episcopus, alterum Presbyteri occupabant, tertius concedebatur Diaconis. Et hosce quidem omnes ab ipso Numine institutos, propriisque muneribus distinctos esse, multi non Romanenses tantum, sed alii quoque clarissimi Viri, sibi persvaserunt. Saltem Episcopos divino jussu Presbyteris esse superiores, functionibusq; ab iisdem diversos cre-

crediderunt præter Bellarminum
lib. de Clericis Cap. XIV. in Angliâ,
 quicumque Episcoporum summæ
 auctoritati hinc consultum cupi-
 unt, Johannes Prideaux Wigor-
 niensis Episcopus *Fascic. IV. Q. II.*
Oper. fol. 639. seqq. Josephus Hallus,
Episcop. Part. I. c. IIX. Hammon-
 dus *de Juribus Episcopat. Part. I.*
§. IIX. Hadrianus Sarravias *de di-*
versis Minist. Eccles. Grad. Lib. I.
cap. 20. 21. seq. Robore autem
 an polleant, quibus hanc suam
 sententiam munire annituntur,
 alii judicent. Ego sane nullum Epi-
 scoporum Presbyterorumq; discrimen
 Apostolico ævo deprehende-
 re potui. Etenim sacram istam so-
 cietatem, quæ deinceps Ecclesiæ
 nomen induit, æquè ac civilem,
 simplicissimo modo & institutam,
 & initio gubernatam esse, vix est

quod ambigam. Sine ordine itaque atque regimine, cum nihil aliud quam turbæ atque extrema perniciēs sperari possit, summam rerum utrobique penes seniores in initio DEUS esse voluit, quod peritia atque usu rerum pollentes, nec variis cupiditatibus obnoxii maxime apti ad hoc ipsum viderentur. Mox in horum locum successerunt alii, non tam ætate quam prudentiâ, vitæ sanctitate atque integritate morum, Senioribus æquiparandi. Inde invaluit, ut qui cætibus præerant, hominesque erudiebant, adeoque summam rerum sacrarum tenebant, communi nomine *πρὸς βύττους* appellitarentur. Horum præcipuum munus erat *ἡμεροπείν*, curam agere gregis sibi commissi, ut Medicus de salute ægoati sollicitus est, ita enim
hâc

hâc voce usus est Xenophon. Inde factum ut Presbyteri, quandoque Episcopi vocarentur. Ceterum duplex erat Presbyterorum genus docente Claudio Salmasio *de Primatu Papæ Cap. I. p. 4.* Alii populum docebant, & orationi tantum vacabant. Alii sacramenta ministrabant. Illi *διδάσκαλοι dicti, Doctores ac Magistri.* Eorum etiam cathedra propria fuit: quin successu temporis præ reliquis Presbyteris ita eminere cœperunt, ut Episcoporum nomine tantum insignirentur, & in ceteros quoddam dominium sibi vindicarent. Et ita demum Episcopos à Presbyteris distinctos esse, erudite demonstravit *Salmasius*, non tantum, in *lib. de Primatu Papæ*, sed & sub nomine Walonis Messalini, in *Tractatu de Episcopis & Presbyteris*

byteris per VI. Capita. Huic jungatur Zieglerus qui de *Episcopis*, & Zimmermannus qui de *Presbyteris* ex instituto egerunt. Omnes profecto qui contrarium asserere audent conticescere jubet Hieronymus *in Epistolam ad Titum*: *Idem Presbyter qui Episcopus, & antequam diaboli instinctu dissidia in religione fierent, & in populis diciretur, Ego Pauli, ego Cepha, communi consilio Presbyterorum Ecclesie gubernabantur. Postea ut dissensionum semina evellerentur, ad unum omnis sollicitudo est delata.* Diaconos autem quod attinet eosdem ab ipsis jam Apostolis fuisse constitutos Divus Lucas, memoriae prodidit. Ast munus illorum in eo absolvebatur ut pauperum curam agerent & Ecclesie bona administrarent. Certe hoc
divi-

divinitus per Lucam edocti sumus,
 & suo etiam calculo approbat Oe-
 cumenius in *Collectaneis ad Acta*
Apostolorum, ejus auctoritate
 etiam Thomam de Vio Cardina-
 lem Cajetanum, contra Baronium
 defendit Sixtus Senensis *Biblioth.*
lib. VI. annot. 225. Turpiter igitur
 falluntur qui Diaconos, ab A-
 postolis institutos etiam *ministros*
Altaris fuisse contendunt, quod
 præter Alphorsum Salmeronem,
 & Casparem Sanctium in *Com-*
mentar. ad Act. Apost. Cap. VI.
 etiam agit Jacobus Pamelius *ad*
Cypriani Epist. 65. Hosce omnes
 vero refellit Canon XVI. Concilii
 Constantinopolitani VI. in Trullo
 habiti, in quo præeunte Johanne
 Chrysostomo mysteriorum ista
 dispensatio à munere Diacono-
 rum, removetur. Nec aliud jam
 præ-

præsidium Romanensibus superest, quam ut Canonis istius, atque totius Concilii auctoritatē in dubium vocent, sicuti Severinus Binius fecit, *in Notis ad hoc Concilium*, invito licet Hadriano Pontifice apud Gratianum c. sextam, dist. 16. & Nicephoro Episcopo Constantinopolitano *in Capitibus contra Iconoclastas*: vid. Zieglerus *de Diaconis & Diaconissis Cap. III.*

§. XVIII. Jam itaque, qua ratione in Ecclesia Romana hi ordines sint instituti breviter expediendum est. Qui ad Petrum Apostolum Cleri Romani adeoque Cardinalium institutionem referunt, nubes & inania prensant, cum incertum hucusque sit, an Romæ fuerit, aut Romanum gesserit Episcopatum. vid. Ulricus Vellenus, *in libello peculiari, qui 18. rationibus*
boc

boc impugnavit. Marsilius Pata-
 vinus in *Defensore Pacis ap. Me-*
chiorem Goldastum in Monarchiâ
S. R. I. p. 258. it. Nicolaus Vedelius
in Tractatu peculiari de Cathedrâ
Petri; add. Vir incomparabilis
 Joh. Henricus Heideggerus in *Hi-*
storiâ Papatus p. 4. it. 5. seqq. alii-
 que. Nec certiora sunt quæ de
 Cleto aut Evaristo, aliisque anti-
 quioribus Pontificibus vulgo tra-
 duntur. Hieronymus Plati *ap.*
Auctorem Galeri Cardinalitii p. 3.
 Hyginum Pontificem certos con-
 stituisse Titulos autumat, iisdem-
 que Presbyteros junxisse ac Car-
 dinales. Sed cum idoneis ad hoc
 evincendum documentis desti-
 tuatur, haud temerè istud affirma-
 verim. Sane antiquissimam esse
 Diaconorum pariter ac Presbyte-
 rorum in Ecclesia Romanâ consti-
 tutio-

tutionem, vel exinde liquet, quod ad Apostolicæ Ecclesiæ formam statim reliquæ omnes fuerint compositæ. Ceterum septem Diaconos olim Romæ fuisse constans est plerorumque sententia, non equidem ut Hierosolymitanæ Ecclesiæ imaginem tam accuratè exprimeret, in qua totidem creatos fuisse legimus, sed quod VII. regionibus urbis Romanæ ambitus comprehenderetur, quarum unicuique suus destinatus erat Diaconus. Crescente autem indies Christianorū numero, Diaconorum quoque multiplicatus est labor, adeoque singulis regionibus duos dare Diaconos placuit: quibus tandem quatuor Diaconi Palatini accedere, qui in Palatio Episcopi Romani hoc munere fungebantur. Inde adeo duo de viginti Romanæ urbis
facti

facti sunt diaconi, quos subsequen-
 ti ætate certis quoque Titulis, ut
 Presbyteros, adscriptos accepimus.
 Presbyterorum autem ingentem
 Romæ fuisse multitudinem, ne-
 cesse est, tum ob Titulorum co-
 piam, tum etiam quod ad unum
 Titulum plures pertinerent Pres-
 byteri. Namque jam in Concilio
 Romano Presbyteros Tituli S. Sa-
 binæ tres, S. Praxedis duos, &c. ad-
 fuisse legimus. vid. M. Antonius
 de Dominis *loco suprâ cit.* Cletum
 Pontificem 25. constituisse Presby-
 teros fama est. Sed dubio istud
 non caret. Certius illust est, quod
 Eusebius tradit *lib. VI. H. E. c. 35.*
 Cornelii Pontificis ætate 46. Pres-
 byteros Romæ vixisse. Quod vero
 Franciscus Zabarella & Martinus
 Cisterciensis autumant, Pontiani
 Pontificis ætate 236. Presbyteros
 Romæ

Romæ fuisse, omnem fidem excedit. Sane post ætatem Caroli M. 28. Presbyteros & quidem Cardinales numerarunt, eo quod ad unamquamque Ecclesiam, ut vocant, Patriarchalem, septem Presbyteri Cardinales pertinerent. Quinque autem Ecclesiæ Patriarchales Romæ conspiciuntur, in quibus magna mysteria captat Hieronymus Lunadoro *l.c.* quas ligato sermone ita expressit Onuphrius Panvinius *loco supra citato:*

Paulus, Virgo, Petrus, Laurentius, atq; Johannes,

Hi Patriarchatus nomen in urbe tenent.

Johannis nomen quod gessit templum deinceps Lateranense dictum est, cujus ministerio destinati sunt septem Episcopi Cardinales ut postea demonstrabitur. Reliquis

quis quatuor ædibus Patriarcha-
 libus cum addicti sint Presbyteri
 Cardinales, & quidem unicuique
 earum septem, numerus antea
 indicatus ut hinc resultet necesse
 est. Utrum autem Diaconi, an
 Presbyteri Cardinalium nomen
 prius usurpaverint, non definie-
 rim. Certè Fueslinus *in Conclav.*
Rom. Reserat. p. 244. primum
 Presbiteros, mox Diaconos & tan-
 dem Episcopos hoc nomine fuisse
 insignitos, haud obscure innuit.
 Causa vero non alia eos ad hoc
 impulit, quam quod præter fixos
 & ordinarios alii quoque Romæ
 viverent Presbyteri, non tamen,
 ut barbarè loquebantur, *incardi-*
nati, à quibus hoc modo discerni
 volebant. Episcopos vero quod
 attinet, si ex antiquæ Ecclesiæ præ-
 scriptis iudicium ferendum, isto-
 rum

rum unusquisque in suo Episcopatu erat Cardinalis. Namque ut Episcopus in alienâ Ecclesiâ fieret Cardinalis Presbyter inauditum erat, & à receptis moribus prorsus alienum. Luculentum istud adeò est, ut nec ipse diffiteri potuerit Onuphrius: *Antiquitus porro mos fuit, inquit, qui etiam per mille annorum spatium servatus est, ut Presbyter Cardinalis urbis Romæ, neque Episcopus esset, neque Episcopatum administraret, vel ex Episcopo Presbyter fieret Cardinalis.* Ut verò in omnibus ita etiam hâc in parte à veteri disciplinâ discessum est. Namque cum jam Caroli M. tempore Cleri Romani nimium quantum aucta esset dignitas, septem circumvicini Episcopi Cardinalium Romanorum ordini accenserunt non detrectarunt.

Alba-

Albanum in nuo Episcopum, Ostiensem, Portuensem, S. Rufinæ, Tusculanum, Prænestinum & Sabinensem, licet deinceps Portuensis Episcopatum S. Rufinæ, suo junxerit. Penes hosce quippe munus consecrandi Episcopum Romanum jam olim fuit. Ceterum, licet à moribus veterum prorsus alienum sit Episcopum Cardinalem fieri in alienâ Diœcesi, nihilosecius tamen Dominicus à Soto, *lib. III. de Justitiâ & Jure Quest. V. artic. III.* eatenus istud excusandum esse autumat, quatenus hi Episcopi ob vicinitatem haud difficulter utroque fungantur munere, adeoque omnes istæ Ecclesiæ ceu unitæ cum Romanâ censeantur, erantque, juxta eum, omnes isti Præsules instar Chorepiscoporum, in una Diœcesi Romanâ constitutorum.

vid.

vid. Macri Fratres *in Hierolexico*
p. 125. Quod vero deinceps Epi-
scoporum Cardinalium aucti sint
Tituli, adeoque libertas eis con-
cessa fructum utriusque muneris
percipiendi, cum tamen ritè utro-
que fungi nequeant, cum summo
piaculo conjunctum esse nonnulli
ex ipsis Romanensibus pronuntia-
runt. Summa itaque huc redit
post Caroli M. ætatem ex 18. Dia-
conis 28. Presbyteris, & 7. Episco-
pis Cardinalibus Romanum con-
stitisse clerum: quem Cardinalium
numerum per aliquot etiam du-
rasse secula constat: donec tan-
dem mutata Ecclesiæ Romanæ
fortuna numerus quoque Cardi-
nalianum vel diminueretur vel auge-
retur, Sixtus V. veo decreto san-
ciret septuaginta ut essent Cardi-
nales, totidem quoque constitutis

Titu-

biv

Titulis, qui septuaginta Servatoris
discipulos referrent ac repræsenta-
rent. Pluribus hæc omnia exequi-
tur Hieronymus Lunadoro in *Re-
latione della Corte di Roma & di
Riti di osservassi in essa, & de sui
Magistrati, & officii, con la loro di-
stinta giurisdittione.*

§. XIX. Nunc vero discrimen
veterum & recentiorum Cardi-
nalianum haud obscurum esse potest.
Quod ut eo rectius intelligatur,
operæ pretium me facturum arbi-
tror, si ea, quæ M. Anton. de Do-
minis, *de Repub. Ecclesiast. p. 392.*
prolixius ex Gregorii Magni Epi-
stolis, aliisque antiquis monumen-
tis, de Cardinalium veterum con-
ditione differit, in compendium
mittam, ex quibus haud difficulter
hæc colliges: (I.) Cardinales non
tantum à Papa creatos, contra ac
D hodie

hodie receptum est. *vid. Sprengeri*
I. P. XXV. (2.) nec in Romana
 tantum Ecclesia *vid. supra §. XV.*
 (3.) Clericos alicujus Ecclesiæ non
 Cardinales, ultimū inter sui ordi-
 nis alios tenere locum. (4.) *Incar-*
dinari, liceat namque mihi ad for-
 mulam scriptorum Ecclesiastico-
 rum loqui, in aliā Ecclesia nemi-
 nem, qui fuerit in aliā *cardina-*
tus, nisi priori obligatione soluta.
 (5) Plures in eādē Ecclesiā Diaco-
 nos fuisse Cardinales. *Vid. Fuesli-*
nus in Conclav. Rom. Rer. Dissertat.
V. Sect. II. Hæc omnia vero si cum
 hodierno Cardinalium statu con-
 tendantur, in plerisque secus istos
 se habere nunc, deprehendimus.
 Præsertim vero munere & hono-
 ris gradu à se invicē discernuntur.
 Cum enim veteres illi nihil prius
 aut antiquius duxerint quam æ-
 gro-

grotorum pauperumque curam
 agere, aut etiam erudire populum,
 Deumque placare precibus, mise-
 risque delictorum impertire ve-
 niam, reliquasq; Diaconi, aut Pres-
 byteri implere partes, hi contra
 orbis dispensare fata, civilibus di-
 stineri negotiis, in Regum Princi-
 pumque versari aulis, Legatorum
 munere fungi, per honorificum
 sibi ducunt. Nec enim inter sacri
 ordinis homines hosce quisquam
 retulerit, nisi qui Romanam au-
 lam templum sanctissimum arbi-
 tretur, in quo variis artibus, quan-
 doque nefandis consiliis, quibus
 regnorum in discrimen vocatur
 fortuna, ritè colatur Deus. Hæc
 sacra ab eiusmodi Sacerdotibus
 non aliena esse, haud difficulter
 crediderim. Præterea honoris
 gradu ita à veteribus distinguun-

tur, vix ut vestigium pristinae modestiae in illis conspicias. Namque supra Episcopum sese efferre nunquam ausus est Presbyter Cardinalis. Hodie vero non certior ad Cardinalitiam dignitatem via est, quam Episcopatus. Nec vero hic substitit ambitio. Regibus ipsis æquiparari cupiunt. Jam FridERICI I. Imp. ætate, Cardinales se Fratres Imperatoris appellarunt. Ita enim Imperatorem alloquuntur apud Crusium *Annal. Suev. ad A. 1157. Salutat vos beatissimus Pater noster Papa Adrianus: & universitas Cardinalium S. Romanae Ecclesiae: ille ut Pater; illi ut fratres.* Unde minus mirandum quod Carolus V. Impetator Cardinalem Wolsæum tanto affecerit honore ut in litteris se appellaverit: *Vostre fils & Cousin Charles.*
vid.

vid. *Annales Rerum Anglican. ad A. 1522.* add. Anton. Maria Grattianus à Burgo S. Sepulchri *de Cassib. Vir. Illustr. p. 166.* Quin palam istud asserere, seque adeo Regibus æquales ferre non dubitant. vid. Cassanæus *in Catal. glor. Mundi Part. IV. Consil. X.* & quæ Lansius *Orat. pro Ital. ex Stapletono in Admirandis Eccles. Romana lib. II. Cap. III.* adducit. Episcopos vero quod attinet, jam sub jugum missi sunt, ut vix quisquam sua recuperare jura audeat. Quod enim Baronius in antiqua Ecclesia Episcopos Cardinalibus fuisse inferiores contendit *ad A. C. 831. n. 81.* in eo turpiter fallitur. Licet enim vel maxime in Concilio Ephesino Presbyteri, Romani Episcopi Legati, ceteris Legatis Episcopis prius subscripserint, constat tamen in

eodem concilio sæpius Episcopis primum, Presbyteris illis, secundum locum fuisse concessum. Istud vero nunc non ago. Patet enim satis in hisce omnibus hodiernos Cardinales veteribus adeo dissimiles esse, ut nihil omnino commune inter se habere videantur. Nomen igitur ad huc servant, vitæ genere ac tota instituti ratione à veteribus prorsus diversi. Hoc autem qua ratione fieri potuerit eleganter edisserit Freinshemius *l. c. p. 21.* *Plane enim, de Cardinalibus loquitur, factum est quod exempla nasi docet Aristoteles, quem ait, à justà constitutione figuraque leviter exerrantem, esse tamen nasum: si longius producas, de formem quidem illum, sed tamen nasum fore, si longissime ne nasum quidem.* Cum hisce conveniunt quæ Vir
 quon-

quondam in omni doctrinae genere excellentissimus Caspar Zieglerus, *in Notis MStis ad Francisci de Roy Institut. Juris Canonici lib. I. Tit. 14. Differit: Appellatio Cardinalium nata quidem olim fuit, sed non in eadem significatio- ne, quâ nunc usurpatur. Nam ve- tustior est, quam auctoritas qua hodiè pollent Cardinales. Idem etiam calculo suo comprobant Franciscus Juretus, ad Ivonis Car- norensis Epist. 231. Petrus Josephus Cantelius de Metropolitanis Part. II. Dissertat. V. aliique. Nihilo- secius præter nomen etiam Ordi- num discrimen servarunt, ut ho- die quoque alii Cardinales Episco- pi, alii Cardinales Presbyteri vel Diaconi appellitentur. Cui acce- dit, quod quandoque ad pompam atq; inanem ostentationem sacris*

fungantur muneribus, qua de re videatur Hieronymus Lunadoro *de la Corte di Roma, passim.*

§. XX. Quare si de hodiernæ dignitatis Cardinalitiæ origine disceptatio instituatur, aliâ viâ ad arcem rei contendendum est. Et Antonius quidem Bengæus ut & Franciscus Pinsonius, apud Zieglerum *Not. in Francisc. de Roy l.c.* certi quid definire non audent, sed summæ istius dignitatis regiæ haud absimilis, imò majoris ambiguum esse ortum, pronunciant. Utique nemine animadvertente incrementa sumpsit, tum Antistitum Romanorum, tum etiam ipsorum Cardinalium auctoritas. Etenim uno anno in arborem vix excrevit parvus surculus, nec semina terræ concredita uno die adolescent: ita munera & dignitates,
non

non fanè eo anno quo initium sumunt etiam fastigium assequuntur. Censorum munus apud Romanos, à parva origine ortum, Titus Livius autumat, *Dec. I. lib. IV. p. m. 69.* tanto deinde incremento auctum fuisse, ut morum disciplinæq; Romanæ penes illud regimen, senatus equitumque centuriæ decoris dedecorisque discrimen, sub ditione ejus Magistratus, publicorum Jus privatorumque locorum, & vectigalia Populi Romani, sub nutu & arbitrio essent. Sacrum istud Electorum S. R. I. nomen, quem latet? antiquitate pariter ac dignitate venerandum. Horum vero origini qui certum annum, certumque tempus assignare voluerit, nã! eum rudem atque expertem omnium eorum esse oportet, quæ

apud Henricum Guntherum Thullemarium, *lib. de Octo-viratu*, Simonem Schardium *de Principum, quibus electio Imperatoris in Germaniâ commendata est, origine seu Institutione*, aliosque hac de re disceptantur. vid. Marquardus Freherus *ad Petrum de Andlo p. 148.* Gerlacus Buxtorffius *Ad Cap. I. A. B. S. XIV. p. m. 262.* Hoc pacto itaque, Cardinalium quoque origo, temporis diuturnitate ac lentis incrementis tecta, facile inquirentiū industriæ sese subtrahit, atq; occultatur. Juvat tamen experire ipsa intervalla auctæ dignitatis, quæ, quo longio à primo fonte distant eò manifestius augmenta ordinis hujus nobis sistunt. Neque omnino rectius judice Nicolo Machiavello *in Histor. Florent. lib. 1. p. 21.* Cardinalium fata quisquam

quam intellexerit, quam si ipsorum Præsulum Romanorum fortunam, exurgentem paulisper, & reliquorum conditionem superantem, secum reputaverit.

§. XXI. Ritè vero ut series rei expediatur, in quo Cardinalitia dignitas præcipuè consistat prius evolvendum est, hoc enim si ignoretur, frustra in detegenda ejus origine quis laboraverit. Et licet ista multa in se complectatur, quæ evehant hunc ordinem, ac venerandum omnibus, eundem reddant: præcipuum tamen istud esse arbitror, quod jure eligendi Pontificem gaudeant. Manifestum hoc adeò est, ut ipse Robertus Bellarminus *lib. I. de Clericis cap. XVI.* post munera quæ cum reliquis Clericis communia eis esse dicuntur, officium eligen-

di Pontificem, eis vendicaverit. Mihi vero perinde est, quo titulo hoc jure fruantur, licet Sorbonicæ Scholæ Doctores, cum Thomâ de Vio Cardinale Cajetano acriter hac de re rixentur. Etenim Cardinalibus non competere jus eligendi Pontificem statuunt, nisi auctoritate universi Christiani Orbis, quem exhibere hic Purpuratorum Senatus videtur. Quorsum videatur Almainus *de Auctoritate Eccles. XI. Cap.* & Torcellanus *de potestate Papa, apud M. Anton. de Dominis de Repub. Ecclesiast. Part. I.* Hinc vel invitis Cardinalibus alium posse Pontificem eligi, decernunt si summa ista Ecclesiæ potestas in Concilium aliquod derivetur, vel etiam aliis de causis eripiatur Cardinalibus. vid. Albanus *de Cardinal. qu. 35.* Azorius

rius *T. II. lib. IV. c. III. qu. 13.* Equidem si Cardinalium ipsorum iudicio in hoc certamine standum sit, nullus dubito, quin execraturi sint eam opinionem, quæ Conciliorum auctoritati ita consultum cupit, ut de Cardinalium dignitate aliquid sit detrahendum. Nihilominus vulnus ejusmodi longe gravissimum huic ordini inflictum fuit à Concilio Constantiensi. Et enim Johanne, Benedicto atque Gregorio de suprema Sacerdotii Romani dignitate inter se dimicantibus, universus propemodum orbis trahebatur in partes, parumque aberat, quin in bella mutuasque cædes Principes armasset dira superstitio. Sane Pontificum pectora ambitio ita urebat, ut vel totius Europæ ruinâ & ferali clade, furori suo litare justum arbitra-

rentur, modo unâ æmuli perirent. Jam per quinquaginta annos hoc morbo laboraverat Christianorum coetus, fessusque ac fatigatus tam! longâ calamitatû serie, Concilio convocato, adhibere medellam rebus perditis propemodum ac profligatis sategit. Hinc injusti illi Pontificiæ dignitatis usurpatores, haud secus ac par erat, dejecti de sede, omnibusque honoribus spoliati, inconsultæ arrogantia, orbisq; non impunè turbati documentum posteritati reliquerunt. Summa rerum Ecclesiasticarum igitur, non à Cardinalibus, ut hæctenus moris fuerat, sed à Concilio Martino Pontifici committitur: haud immerito fremente Purpuratorum Patrum Senatu, provinciæ non bene administratæ crimen haud obscure sibi exprobrari:

brari: simulque in exemplum abi-
 re istud Constantiensium Patrum
 facinus, omnibusque adeò palam
 fieri, quam precariò, isto eligendi
 Antistitem Romanum Jure fru-
 antur. Sed temporum conditioni
 mores attemperandos censue-
 runt, consensu suo hinc adpro-
 bantes, ratumque & firmum esse
 jubentes, quod vel maximè recla-
 mantes impedire haud poterant.
 Vid. Historia Constantiensis Con-
 cilio ap. Gobelinum Personam, *in*
Cosmodrom: etat. VI c. 94. Æneam
 Sylvium *in Histor. Bobem. c. 36.*
 Flav. Blondum. *Dec. III. lib. I. p. 399.*
 add. Platina *de vitis Pontif. in Jo-*
hanne XXIV. Quare electio-
 nem Pontificum ab ipsa dignitate
 Cardinalitia, aliquando sejunctam
 fuisset hinc elucescit: nihilo-secius
 tamen arbitror, Cardinales si hanc
 facul-

facultate destituantur, coelestibus sideribus, alterius corporis interventu obfuscatis haud esse absimiles. Adeoque si istud jus eis eripiat, præter nomen, nihil omnino ornamenti atque splendoris, penes eos, mansurum. Quæ utique eo pertinent, ut evincam, omne momentum hujus dignitatis hac electionis potestate contineri, ut eo facilius scaturigo ipsa detegi deinceps possit. Perinde autem est, ut antea indicavi, sive ceu Clerici Romani hoc jure fruantur, sive ceu Principibus universum orbem Christianum referentibus hoc eis competat. Ultimum istud perhonorificum sibi ducebant apud Bartholomæum Gramondum *in Historiâ Ludovici XIII. lib. I. p. 55.* in eo vel maximè causæ suæ præsidium collocantes, cum
in-

inter illos & Franciæ Pares, de primo honoris dignitatisque gradu, lis exorta esset; *Ecclesiæ principatui, inquit, non esse terminos, nisi quos habeat universus orbis, cui dat Ecclesia legem: eâ ratione Cardinalium jura valere in omni loco. Parum è dignitate Episcoporum esse, quod in Principes suos contendant; lethalem fore victoriam si per vana honorum aucupia, vis Ecclesiastici Principatus resolvatur. Romana sedis hostium plus æquo esse, in Petri Cymbam omni ex parte conspirantium, quam ut debeat civili inter fratres discordia concuti. Si Cardinales Ecclesiæ Principes esse non diffiteantur Episcopi, quid controversiâ de sede moverent? Quæ omnia evincunt, præcipuum munus Cardinalium esse ut Pontificem eligant, & hac ratio-*

ratione Principes sint totius orbis Christiani, ita ut huic tota dignitas Cardinalitia haud immeritò inniti videatur. conf. Torcellanus *de Potestate Papæ num. VII. & XII.*

§. XXII. Huc prope accedit alterum istud, quod licet communi sorte Cardinales eximere videatur, splendoremq; haud exiguum eis conciliet, neutiquam tamen cum priori dignitatis gradu contendendi debet. Frustra quippe ad summum Sacerdotii Romani fastigium aliquis adspiraverit nisi prius in Cardinalium numerum fuerit relatus. Assuescere nimirum illos hac ratione rerum sacrarum pariter ac civilium tractationi oportet, si Arrogonio credimus *in 2. 2. D. Thomæ, qu. 63. a. 2. contr. 2.* ut deinceps orbis totius regimini admoti, majori prudentiâ atque peri-

peritiâ instructi, eò felicius & sibi
& aliis consulere queant. Contra
si aliunde petendus esset, cui cul-
men istud concrederetur, ma-
gnum imperio huic imminere pe-
riculum, ne diutius, quam par est,
Duce destitutum, in magnum di-
gnitatis & amplitudinis amitten-
dæ discrimen adducatur. Accedit,
quod litibus maximis de conse-
quendo hoc fastigio, exorituris,
nullum adhiberi promptius reme-
dium potuisset: cum omnes illi
spe ista se excidisse facilè intelli-
gant, qui inter Cardinales non nu-
merantur, quos ceteroquin ad res
novas moliendas concitare po-
tuisset, ambitio. Profecto infelici
exemplo hoc docuit Constantinus
quidam, qui nullis unquam sacris
initiatus, fraude atque vi supre-
mum Pontificis invaserat munus.

Cu-

Cujus quidem profanæ audaciæ gravissimas pœnas dedit, namque Romani Concilii auctoritate dejectus, luminibus orbatus, misere tandem periit. vid. Baronius *ad A. C. 769. n. IV.* Hac occasione Stephanus III. Pontifex, qui eundem excepit adductus, nemini nisi Ecclesiæ Romanæ Cardinali, ad Pontificatum viam patere voluit, idque decreto sanxit: *Ne ullus unquam presumat Laicorum, neque ex alio ordine nisi per gradus ascendens, Diaconus aut Presbyter Cardinalis factus fuerit, ad sacrum Pontificatus honorem promoveri.* vid. Platina *in Stephano III.* Usu hoc deinceps ita comprobatum est, merito ut mirari subbeat, cur hâc de re dubitaverit Dominicus à Soto: *Cardinales, inquit, in Pontificis electione, ob summam*

Vica-

Vicarii Christi dignitatem, san-
ctiore fide perstringuntur, opti-
imum eligere, quapropter rumo-
rem illum nunquam mihi persua-
dere potui, videlicet, statutum illis
esse, non posse deligere nisi ex suo
gremio, & tandem ab ipsis Domi-
nis Cardinalibus audiui, falsum
esse &c. De Just. & Jure lib. III.
qu. 6. art. I. vid. quoque Castelli-
nus de elect. c. 10. & Antoninus, in
summâ T. III. Tit. II. c. 2. §. II.
 Rumorem vocat Dominicus à So-
 to, quod aliis præter Cardinales
 ad Pontificatum adspirare non li-
 ceat, cum tamen experienciâ, &
 tot Pontificum decretis istud jam
 pridem comprobatum sit. Con-
 ticescere ipsum jubebunt multi
 Romanæ dignitatis strenui asser-
 tores interq; illos Franciscus Sva-
 rezius *De Fide Disp. 10. Sect. V. n. 19.*
 qui

qui ab Ecclesiæ moribus plane alienum hoc esse probat, ut alius, quam Cardinalis ad Pontificatum evehatur. Pontificum decreta hoc satis superque evincunt, quibus qui expleri cupit, Gratianum ad-
eat. In eo vero omnes falluntur, quod incredibilem temeritate Divum Petrum Apostolum, ut ceterorum rituum ita etiam hujus consuetudinis auctorem facere non dubitent. Exemplo tamen istis præivit Stephanus III. qui decreto antea memorato ad Petrum provocat, & ipsius statuta se saltem revocare, pristinoque restituere vigori autumat: ap. *Gratianum C. Oportet Dist. 29.* vid quoque Azorius *in Institut. Moral. Part. II. lib. IV. Cap. V.* Quantâ vero severitate hanc Stephani III. constitutionem observaverint, satis

tis

tis probat horrendum istud Ste-
 phani VII. Pontificis facinus, quod
 nulla tacebit, nec tamen laudabit
 posteritas. Etenim cum mortuo-
 rum violare corpora inficetis
 Barbaris & incultis hominibus ne-
 fas fuerit summumque piaculum:
 Sanctissimus tamen Præsul Ste-
 phanus VII. adeo sui impotens
 fuit, ut nec loci religio, nec huma-
 næ Societatis migratæ leges eum
 impedire potuerint, quo minus
 inauditâ crudelitate in Formosi
 Pontificis, Prædecessoris sui cada-
 ver sæviret. Causam non aliam
 fuisse, Leo Ostiensis, *lib. I. Chron.
 Cassin. c. 48.* memorat, *quam,*
quod cum esset Ostiensis Episcopus,
contra Sacrorum Canonum decre-
ta, Apostolicam invasisset sedem.
 Etenim Episcopos omnes alienæ,
 ut vocant Diœceseos ab isto di-
 gni-

gnitatis gradu exclusos volebant, quem solis Cardinalibus destina-
 verant Ecclesiæ leges. Hinc iram
 hinc furorem istum fluxisse Osti-
 ensis autumat, qui nec divino nec
 humano jure refrenari potuit.
 Saltem in eo Leonem Ostiensem
 deceptum fuisse arbitror, eo quod
 odii istius longe aliam causam in-
 dicat J. B. Platina. Certè quod im-
 pedimento sibi fuerat Formosus,
 quo minus citius summos capeffe-
 re honores potuerit Stephanus,
 hoc indignè ferebat. Sacræ vero
 leges obtentui sumebantur, ut eò
 tutius in mortuum furorem o-
 mnem effundere liceret. Lucu-
 lenter hac de re differit Platina:
*Sed ego arbitror, hoc odium ex am-
 bitione ortum fuisse, cum jam eò
 devenissent Ecclesiastici, ut non co-
 acti ut antea, sed sponte & largi-
 tio-*

tionibus Pontificium munus ambi-
rent. Hinc odium ortum est, quo
etiam in mortuum se viebat Ste-
phanus, quod ei impedimento fuis-
set, quo minus optata sede potire-
tur. Honestiori itaque titulo ut
ornaret inusitatum facinus divi-
nas humanasque leges à Formoso
conculcatas, indignabundus con-
querebatur Stephanus. Namque
à Johanne VIII. (potius IX.) in exi-
lium pulsus, omnique sacri ordi-
nis dignitate spoliatus, & honori-
bus & patriæ ita renuntiare coa-
ctus est, ut jure jurando firmaret,
ab isto, ad quod fatorum acerbita-
te damnatus erat exilio, nunquam
se reversurum. Nihilominus Jo-
hanne mortuo, Romam iterum
petiit, variisque artibus Procerum
sibi conciliavit animos, ut sum-
mum in orbe honorem adipisce-
retur.

E

retur.

retur. Stephanus verò juris juran-
 di sanctitatem, adeo parvi fuisse
 homini profano, ut à pessimis
 consiliis eundem dimovere ne-
 quiverit, indignè ferebat, vel po-
 tius in occasionem poenæ à cada-
 vere sumendæ vertebat, ut hoc te-
 gumento furorem suum turpissi-
 mum eò felicius occultaret. Quic-
 quid hujus sit, inusitatum prorsus
 fuisse, eo tempore, ut ad Roma-
 num Episcopatum alienæ Dioece-
 seos Antistes eveheretur hinc pa-
 lam est. Observavit istud Onu-
 phrius Panvinius *in Notis ad Plati-
 nam in vitâ Stephani VII. For-
 mosus, inquit, primus omnium
 Rom. Pontif. ex alienæ Dioeeseos
 Episcopo Romanus Pontifex est
 factus, cum ante ipsum non nisi ex
 Presbytero vel Diacono Cardina-
 libus, factus fuisset Romæ Papa.*
 Conf.

Conf. quoque Mornæus *in Myster.*
Iniq. p. 445. it. Hottingerus *in H.*
E. Sec. IX. p. 606 Stephani fata le-
 gi possunt ap. Baronium & Spon-
 danum *ad A. C. 900.*

§. XXIII. Tertiam Cardinali-
 tiæ dignitatis partem in eo confi-
 stere arbitror, quod Consiliario-
 rum munere fungantur apud Pon-
 tificem, adeoque eidem præsto-
 sint, quotiescunque vel de domi-
 niis Pontificiis temporalibus, vel
 de totius Ecclesiæ regimine lis
 movetur. Hinc Sardinia & Cor-
 sicæ regnum *de fratrum suorum,*
 id est, *Cardinalium* consensu in
feudum dare, dicitur Pontifex
 apud Johannem Bodinum Ande-
 gavensem *lib. I. de Repub. c. IX.*
 Papæ Consilarii & Senatores ap-
 pellantur à Quinto Mandoso, Ro-
 mano, Jure-Consulto celeberrimi-

mo in *Glossâ ad Reg. Cancel. Apost. ad Bullam reg. Cam S. Considerantes.* Ipsa vero Bulla facultatis Camerae regentis *partem corporis Papa, & membra nobiliora,* vocat. vid. Bartholomæus Cassanæus in *Catal. Glor. Mundi Part. IV. Considerat. XVII.* Membra Papæ, apud Zabarellam *de Schismate Innocentii VII.* audiunt, in viscerati Papæ apud Hostiensem, teste Antonino Dianâ *l. supra cit. & Cassanæo l. c.* Quin ipsum Concilium Basileense *Sessione XXIII.* Summo Pontifici, S. R. E. Cardinales in dirigendâ Christianâ Republicâ *collateralcs assistere* iudicat. Huc etiam pertinet effatum Turrecrematæ *lib. I. de Eccles. c. XIX.* *Dominorum Cardinalium consilio & assensu summum Pontificem regere, disponere, atq; gubernare univers.*

ver.

versalem Ecclesiam. vid. Johannes Freinshemius *de Elect. & Cardin. Præced. Diatrib. IV. p. 77.* Experiencia ipsa deinceps comprobavit, nullum magni ponderis negotium in Ecclesiâ Romanâ sine Cardinalium consensu fuisse susceptum, aut etiam per alios quam Cardinales peractum. Etenim cum in Concilio Tridentino in discrimen adducebatur Pontificum Romanorum auctoritas, neminẽ magis hæc res urebat quam Cardinales, qui membrorum æquẽ ac capitis eandem fore fortunam, facilẽ intelligebant: sed & propria simul illorum agebatur causa, Episcopis, præsertim, Hispanis ad pristinum dignitatis gradum iterum magno conatu annitentibus, & ad antiquam Ecclesiæ disciplinam cuncta revocantibus.

vid. Petri Svavis. *Historia Concilii Tridentini lib. VII. p. 688.* Nec Pontificis causa in Britannia, cum periculosissimum istud divor-
tium, initio quidem cum uxore, mox etiam cum Ecclesia Romanâ agitaret secum Henricus VIII. Angl. R. ab alio expediri poterat quam à S. R. E. Cardinalibus Cam-
pegio & Wolfæo. Vid. Anton. Maria Gratianus *de Casibus Viro-
rum Illustrium p. 177. seqq.* Ma-
xime vero hæc Cardinalitii mune-
ris dignitas elucescit, quotiescun-
que vel integri populi, vel Reges
Principesque à sacris sunt arcendi.
Jam Friderici I^{mi} Imp. ætate tan-
tam sibi auctoritatem sumpserant
Purpurati Patres, ut, cum excom-
municationis, ut vocant, fulmen
in Imperatorem vibrandum esset,
assentiente cum primis Romano
Sacer-

Sacerdotum Senatu hoc fieret, teste Aventino *in Annal. Bojearicis lib. VII.* Quin ipsi Cardinales apud Ottonem Frisingensem *lib. I. de gestis Friderici I. Imp.* vocis significationem huc trahunt, ita se appellatos autumantes, *quippe per quos tanquam per Cardines universalis Ecclesie volvitur axis.*

§. XXIV. Jam si hasce Cardinalitiae dignitatis partes inter se invicem contendamus, & in originem cujuslibet seorsim inquiramus, de toto hoc negotio haud difficilis deinceps erit disceptatio. Cum vero praecipuum momentum in eo consistat, quod jure fruantur eligendi Pontificem, istud quoque ritè expediendum erit. Alterum enim, quod ex solis Cardinalibus eligatur Pontifex, antiquitus cum aliis Ecclesiis Romanae fuit com-

mune. Tertium denique ab ipsâ Præfulum Romanorum fortuna fuit. Et certè ex solis Cardinalibus antiquitus etiam electum fuisse Pontificem, vel ex eo constat, quod omnis ex una Diæcesi in aliam transitus tam severè fuerit prohibitus. Sane nefas fuisse & inexpiabile scelus, ex alienâ, ut vocant, Diœcesi arcessere Episcopum vel Stephani III. Conciliique Romani sub eo celebrati decretis gravissimis edocemur.

§. XXV. Quod vero Consilarii Pontificis audiant, adeoq; Senatium quendam Ecclesiasticum exhibeant, licet ex ipsis Pontificum incrementis derivandum sit, altius tamen repetere, operæ pretium esse arbitratus sum. Utique nemo tam expersit omnis doctrinæ ut nesciat, Episcoporum omnium in
pri-

primâ Ecclesiâ dignitatem, per
 contentionum ac certaminum,
 quæ sæpius oriebantur dijudica-
 tionem, haud mediocriter fuisse
 auctam. Initio quippe cum du-
 rioribus fatis adhuc premebatur
 purior cætus, opprobrio sibi du-
 cebant querelas fundere, coram
 iudice, qui alienis sacris addictus,
 reorum crimina, in cultus inno-
 centissimi vitium versurus esset.
 Consultius itaque ducebant Epi-
 scoporum stare effatis, quos eo
 tempore ab omni ambitione alie-
 nos præstabat morum integritas.
 Utique nefas erat reclamare de-
 creto sanctissimi Viri, qui non mi-
 nus ex justitiæ quam sinceri affe-
 ctus præscripto iudicium laturus
 esset. Exquo autem veneno quo-
 dam & seculi labe afflati sunt An-
 tistites, nec Imperatores inconsul-

to in eos studio, frena injicerent tam intempestivæ potestati, hinc exortæ, fieri profecto aliter non potuit, quam ut ad suas cupiditates & regnandi libidinem detorquerent institutum minimè culpandum. Romanis præcipuè istud negotium ex animi sententia fluxit. Etenim ne frustra tam splendido Cardinalium Senatu stipati censerentur, jam habebant, quod obtentui sumerent, certaminum ac controversiarum, quæ indies ad Romanum Pontificem deferbantur dijudicationem, aliaque hinc exorta negotia Viros auctoritate & prudentiâ inclytos sive Cardinales, requirere. Mutata deinceps Ecclesiæ Romanæ fortuna, & Episcopis ad imperium orbis adspirantibus, nihil secius tamen pristinum nomen mansit, ut sub

re-

rerum Ecclesiasticarum administratione, latitaret imperandi cupidus. Hinc apud Gaufridum Grossum *in vita Bernardi Abbatis de Tironio* legitur: *Hoc ab illo obtinere voluit, ut Cardinalis Sacerdotis dignitatem susciperet, & Romam secum rerum Ecclesiasticarum negotia tractaturus remaneret.* vid. Carolus du Fresne Dominus du Cange *in Glossar. v. Cardinalis.* Postquam igitur Senatus cujusdam formam induerant Cardinales, facile hinc intelligitur, sicuti cum Pontificum imperio negotia quoque aulae Romanae multiplicata sunt, ita Cardinalium quoque & functiones & dignitatem sumpsisse incrementa. Ad hoc ipsum autem licet plurimum contulerit Bonifacius III. majus tamen fastigium Romana Ecclesia consecuta est,

est, tempore Caroli M. quo insignem ad Pontificum pariter ac Cardinalium dignitatem, accessionem factam fuisse, non est quod ambigam. Etenim quod Gallus Asinius apud Tacitum *Annal. lib. II. cap. XXXIII.* pronuntiat; *auctu Imperii adolevisse etiam privatas opes*, haud incommode de Cardinalibus dixeris, per Imperii Pontificii augmenta, illorum quoque crevisse auctoritatem. Jam vero palam est Caroli M. ætate ad excelsiorem gradum pervenisse Romanos Præsules, opimis ab eodem acceptis ditionibus, per quas deinceps illorum mentes à rerum sacrarum curâ aliorsum sunt conversæ, Cardinalibus quoque provinciarum conservandarum ac amplificandarum necessitas imposita. Utrum autem Carolus propria

pria

priâ munificentiâ commotus, an falsâ fictaque Constantini donatione deceptus, ut Hincmarus Rhemensis arbitratur *Epistolâ III.* hoc fecerit, meâ nunc parum refert. vid. Lehmannus in Chron. Spirensi, *lib. II. Cap. XL p. 161.* Baronius in *Annalibus ad A. C. 795. n. 7.* Sane Baronio, *A. C. 774. n. 14.* aliisque persuasum est, post Caroli ætatem à Monacho quodam demum hanc fraudem fuisse profectam, ut adeo hæc Constantini donatio Carolo imponere non potuerit. Ceterum si ire per singula Secula liceret, & cum Heideggero in *Historiâ Papatus*, aliisque, sacri imperii quod Romani condiderunt Præsules, lustrare incrementa; haud difficulter cognosci posset, quo pacto cum eodem adoleverint Cardinales, opesque

fuerint auctæ, ut tandem mole suâ
laborare inceperint. Nunc vero
istud saltem meminisse iuvat, illis
maxime Pontificibus, quorum in
Imperatores nota sunt odia, suam
fortunam debere Cardinales. conf.
Freinshemius de Elect. & Cardin.
Præced. Diatrib. IV. p. 75. Inter
illos autem maximè eminent Grego-
rius VII. cuius furorem satis
superque expertus est, Imperato-
rum infelicitissimus Henricus IV.
Tum vero Cardinalium fortuna
& ista dignitatis pars, de quâ hîc
agimus ad maturitatem pervenit.
Namque & ditionibus istis, quæ
Patrimonii Petri nomine veniunt,
locupletata fuit Romana sedes, &
præterea suam supra Imperatores
auctoritatem, præsertim quoad
Episcoporum, ut vocant, investi-
turam, haud mediocriter stabili-
vit

vit Gregorius. Mathildem quippe
 Comitissam, Liguriam atque Tu-
 sciam provincias, huic Pontifici
 devotè obtulisse Baronius asserit
ad A. C. 1087. & ejus Epitomastes
 Spondanus *ad eundem Annum.*
 Idem quoq; affirmat Leo Ostien-
 sis *in Chron. Cassin. lib. III. c. 48.*
 Carolus Sigonius autem Lombar-
 diam atque Tusciam, Pontificem
 à Mathilde accepisse auctor est.
lib. IX. de regno Italiae p. 90. vid.
 Flav. Blondus *Dec. II. lib. IV. p. 234.*
 & Antonius Coccius Sabellicus
Ennead. IX. lib. IV. p. 360. Con-
 ringius *de Fin. Imp. c. X.* Ab illo
 tempore suis cupiditatibus nec
 modum nec finem statuebant
 Pontifices, ipsique Cardinales re-
 rum secularium curis jam toti im-
 mersi, quicquid hactenus reti-
 nuerant pristini moris, prorsus
 ab-

abjiciebant. Eventu profecto comprobatum fuit oraculum istud coelitus, si Æneæ Sylvio credimus, demissum: *Venenum melle litum, foeminam propinasse Christianis.* apud Aventinum *Annal. Bojoar. lib. VI. p. 374.* Præterea dum conculcatâ Imperatorum auctoritate eodem tempore orbis dominium ad se rapiebat Pontifex, negotia quoque aulae Romanæ, ut creverint necesse est, adeoque tum demum ad regendum orbem, & dispensanda Ecclesiæ universæ fata adhibiti sunt Cardinales, ut *Consiliarii Pontificis* justo Titulo appellitari potuerint. Vid. Lambertus Schaffnabrugensis, Hirsfeldensis Cænobii Monachus, (cujus in loquendo puritatem, in temporum putatione solertiam miratur Scalliger, prudentiam laudat Conringius

gius *Epist. VII. p. 35.* & Lipsius *Not. ad lib. I. Polit. c. 9.*) ad A. C. 1056. seqq. Sigebertus Gemblacensis ad A. C. 1056. seqq.

§. XXVI. Ultimum & præcipuum quidem Cardinalitiæ dignitatis momentum, ex primâ ut derivemus origine, instituti ratio exigit. Ita enim arbitror, & ita animum induco meum, Cardinalium eminentiam, cum jure eligendi pontificem, tam arcto junctam esse vinculo, ut tum demum **Cardinales** hodiernos exortos esse, haud absurdè aliquis dixerit, cum ista electionis facultas ad eosdem fuit translata. Ideò etiam supra evictum est, præcipuam hujus dignitatis partem eo ipso absolvi. Quare nubes & inania consecretantur qui Petrum Apostolum, **Cardinalium Senatu stipatum** nobis

bis

bis exhibent, vel etiam Clementi Successori eius, splendidi hujus ordinis institutionem vendicant. Turpiter sane Stephanum III. Pontificem in eo deceptum fuisse necesse est, si Gratiani verbis nobis standum est. Fatigavit jam alios istud certamen, num inter Romanos Antistites locum inveniat Petrus? Ast si vel maxime hoc munus exornaverit, Cardinalium tamen antiquitati, neutiquam exinde consuletur. Etenim ut à Servatore ipso supremum honorem ipsi demandatum ferunt Romanæ sedis Defensores, ita Clementi idem munus deinceps ipse Petrus commisit. Documento erit vel ipsa Clementis Epistola, ad Jacobum Fratrem Domini scripta, quam Ruffinus Toranus Aquilejensis latinâ civitate donavit,

vit,

vit, extat Tom. I. Concil. Gener.

Edisserit in eâdem præceptiones, quibus à Petro ipse instructus est, ut fungi hoc officio cum laude posset, quod summus divinusque Vir, hæreditario quasi jure ipsi reliquerat. Nec ipsos Romanæ Majestatis Vindices hoc latuit, quin, ut sollicitos maximè rerum levis-simarum cura quandoque hosce homines tenet, acerrima hinc inter eos exorta est disceptatio, possint ne Pontifices, hoc Petri exemplo adducti, sibi ipsi successorem eligendo irrita reddere Purpurati Senatus suffragia. Gabrieli Vasquezio sanè tanti fuit istud documentum, ut vel invito Antonino Dianâ, Panormitano, aliisque asserere non dubitet, utique omnes Pontifices eâdem poliere auctoritate, ut de successore sedi sanctissimæ

simæ

simæ prospicere queant. *Part. III. Tom. III. Diss. 244. c. III. n. 26.* vid. quoque Franciscus Amicus *in Cursu Theolog. Tom. IV. Disputat. VI. sect. VI. n. 204.* Petri enim exemplum apud eos jam pridem in legem abiit, ad quam se componere, omnino par esse censent. Neque præ ceteris proprium hoc ei ac peculiare fuisse asserere audent, cum hoc pacto tota fabulæ series haud difficulter possit interrumpi. Alii verò de Cardinalium dignitate, nimium hâc ratione detractum iri existimantes, hanc potestatem Romano Antistiti abjudicant, quibus ipsorum etiam Pontificum suffragantur decreta, exhibita à Johanne Baptista Casalio *de Ritibus Veterum Christianorum c. 69. p. 404.* Ex Victorello quippe, *in Additionibus ad*
Cia.

Ciaconium refert, Pium IV. Pontificem, cum lis eà de re moveretur, sanxisse, assentiente Cardinalium Senatu, nefas esse ut tale quid sibi sumeret Pontifex. *Et quamvis, inquit Victorellus, nonnulli imprimis id affirmant, eam tamen sententiam Pius ut falsam rejiciendam censuit, volebatque declarare, & si opus fuisset statuere, Pontificem Cardinalibus etiam assentientibus, id facere non posse.*

§. XXVII. In Clementis itaque electione cum nullæ omnino fuerint Cardinalium partes, omne quoque antiquitatis præsidium corrui. Parum vero abfuit, quin & alios ad idem audendum, exemplo suo concitaverit Petrus. Certè Bonifacii II. Pontificis conatus cum maximo periculo & dedecore conjunctos ne ipse quidem dissimu-

simulare potuit Baronius *ad A. C.*
531. & Anastasius Bibliothecarius
in vitâ Bonifacii II. Etenim Vi-
gilio Diacono Pontificatum ab
eodem destinatum fuisse, datoque
chirographo firmatum, commu-
ni consensu asserunt. Equidem &
Bonifacius Cardinalium dignita-
tem hoc ipso non imminuisset,
cum eo tempore penes populum
non minus quam Sacri Ordinis
homines esset, jus Pontificem
creandi: nihilo secius omnium in-
tererat, ut inconsulta hæc audacia
refrenaretur, ne pessimo exemplo
aliis ad Sacerdotii summam digni-
tatem uni familiæ inferendam
præiretur. Hinc non tantum eò
adductus fuit Bonifacius, ut com-
missi criminis poenitentia eum
subiret, sed & hodie omnes tam
insigne piaculum execrantur.

Uti-

Ultique nihil proclivius fuisset, ad imperium istud, quod Romani Antistites moliebantur evertendum, quam si hisce consiliis respondisset eventus. Nec tamen deerat, quod obtentui sumeretur. Etenim Gothicorum Regum sic cohiberi posse arrogantiam Bonifacius autumabat, quibus parum erat civilium rerum summam tenere in Italiâ, quin jam prensare sacra, Romanosque ex nutu arbitrioque suo constituere Episcopos audebant. Huic tam intempestivo molimini, obviam iturus, ut ferebat, Bonifacius, lubricam viam ingressus est, quæ parum abest quin ipsum præcipitem dederit. Cum vero Bonifacii exemplo vanâ ejusmodi spe se ipsum deceperit Urbanus VIII. severissimis deinceps decretis sancitum cautumq; fuit, ne

ne quis unquam Pontificum Romanorum, tantum animo conciperet nefas, nisi vellet, ut atrocissimis diris se devoverent.

§. XXVIII. Ordini verò nostro insistendum, nec aliorum deflectendus est sermo. Clementem namq; solà Petri auctoritate summum Romanæ Urbis Sacerdotium obtinuisse, palam est. Nulla hîc Cardinalium habita fuit ratio. Subsequens verò ætas num hosce Jovis Satellites, hâc eminentiâ decoratos, viderit, Justa serie est persequendum. Per omnia Antistitum Romanorum decurrere exempla tædiosum foret. Mores consuetudinesq; Ecclesiæ Romanæ, ex præcipuis monumentis illustres, evolvere & replicare juvat. Etenim si populo non minus quàm Clerò suæ in Episcopi electione fuerint partes,

tes,

tes, Cardinalium utique dignitas corruit, per quam istis solis hoc competit. Sequebantur Romani in eo receptos totius Ecclesiæ mores, juxta quos Cleri populique suffragiis Episcopus erat eligendus. Secus equidem sentire video Hugonem Grotium *de Imperio Summarum potestatum circa Sacra* Cap. X. p. 288. qui ut populum ab Episcoporum electione non semper exclusum, ita quandoque solis Clericis id muneris incubuisse contendit. In quo sanè ut par est adversantem sibi habet Davidem Blondellum *in Scholiis ad h. l.* qui inconsulto clero populoque, Episcopum constituere, nefas fuisse, ostendit. Inter alia verò Hieronymi auctoritate se munivit Grotius, asserentis, Alexandria à Divo Marco Sacræ Historiæ

F   Con.

Conditore solertissimo, ad Hera-
clum & Dionysium Episcopos us-
que Presbyterorum suffragiis Epi-
scopum electum fuisse. Ast Pres-
byteris dum hoc vendicat Hiero-
nymus, plebem non excludit, do-
cente Blondello. Robore itaque
huc usque destituitur ista Grotii
sententia firmioraque fulcra re-
quirit. De hoc quo minus ambi-
gam Apostolicæ etiam faciunt
Constitutiones, quas congesisse
Clemens dicitur. De quarum tum
antiquitate tum dignitate licet
secus multi, interque eos ipse Ba-
ronius & Margarinus de la Bigne
sentiant, quam Possevinus aliique
Romanæ sedis Vindices faciunt
vid. Robertus Cocus *in Censurâ
Quorundam Scriptor. vet. p. 32. 33.*
non tamen pigebit, ad veteris Ec-
clesiæ mores atque ritus cogno-
scen-

scendos eas in subsidium vocare. In hisce igitur *lib. 8. cap. 4.* disertè decretum est, & ab ipso D. Petro sancitum, ut penes populum non minus quam Presbyteros constituendorum Episcoporum esset arbitrium. *Ego igitur primus Petrus dico, ordinandum esse Episcopum, ut omnes pariter antea constituiamus, scilicet de quo in nulla re sit querela, & qui sit à cuncto populo ex optimis quibusque electus. Quo nominato & placente, populus in unum congregatus unâ cum Presbyteris atq; Episcopis presentibus, die Dominico consentiant.* Accedit, quod in Laodicensi Synodo, populo jus istud dum ademptum est, ante hanc ætatem hoc maximè solenne fuisse haud inconuenienter iudicet Theodorus Balsamo, Scholiastes sacrorum Canonum

longè doctissimus, ut adeò proprio gladio suam jugulet sententiam Grotius *l. c. p. 287.*

§. XXIX. Ceterum electio Cornelii Romani Pontificis satis decantata, documento omnibus esse poterit Decio Imperat: summum rerum tenente, Cardinalium munus prorsus fuisse ignoratum, si ex officio eligendi Episcopum Rom. illud æstimetur. Non minus enim populo quam Clero suffragante, ad summi Sacerdotii dignitatem eundem evectum fuisse Cyprianus sanctus & locuples mihi testis est. *lib. IV. Epist. II. Factus est, inquit, Cornelius Episcopus de DEI & Christi ejus judicio, de Clericorum penè omnium testimonio, de plebis quæ tunc affuit suffragio, & de Sacerdotum antiquorum & Virorum bonorum Collegio.* Taceo
nunc

nunc quæ de ipso Cypriano in ejus vitâ refert Pontius, sivè ut ab aliis vocatur Pontianus Ecclesiæ Carthaginienſis Diaconus, judicio DEI, & plebis favore eundem eſſe electum : paſſim enim hac de re ita ipſe diſſerit Cyprianus, ut nihil magis à moribus Eccleſiæ alienum eâ ætate fuiſſe, quam ſine populi ſuffragiis conſtituere Episcopum, exinde eluceſcat. Neque ſubſequenti ſeculo aliud obtinuiſſe ſuo exemplo omnes Athanaſius docet, impiis Arrianorum fraudibus ad extremum halitum uſque vexatus. Etenim ne Eusebio Nicomediſi Episcopu, calumniandi deſſet argumentum, iſtud quidem ceu grande crimen Athanaſio expoſtulat, quod à ſex ſaltem aut ſeptem Episcopis clanculum in loco obſcuro eſſet electus : quod ita

inficiatur Athanasius, ut non Clericorum saltem, sed totius civitatis suffragio, adeoque ritè & ex consuetudine tum receptâ hoc se obtinuisse fastigium asserat. Contrâ, populi consensum idem desiderat in electione Georgii, hominis Arriani, qui ejecto in exilium Athanasio, Alexandrinam invaserat sedem, adeoq; juxta Apostolorum consuetudinem, eundem minimè electum esse contendit. Hunc seculi istius morem Concilii Constantinopolitani I. Epistolâ Synodicâ, decretoque Canonis XXXII. Concilii Carthaginensis IV. firmare in proclive erat, nisi conticescere omnes in diversum abeuntes juberet, ipse Siricius Papa, quem eadem ætas tulit. Hic verò in *Epistolâ ad Himerium Tarr. conensem n. 10.* gradus edisserens,

ferens, per quos ad summum sacrae dignitatis fastigium eatur de Presbytero, pariter ac Episcopo addit: *Si eum Clerici ac popularis evocavit electio, non immerito sortietur.*

§. XXIX. Priusquam vero ulterius provehar, dijudicanda mihi est illorum sententia, qui Hieronymum Doctorem Ecclesiae longe celeberrimum, in Cardinalium istius seculi numero collocant. Sanè Auctor ille Sermonum, qui Augustini præ se ferunt nomen, disertè *legimus enim, inquit, fratres carissimi Sanctum Patrem Hieronymum Cardinalem fuisse in Ecclesia S. Laurentii Martyris.* Idem quoque Auctor qui vitam Hieronymi conscripsit suo approbat Calculo. Quin ex recentioribus Alphonsus Ciaconius in libro peculiari de *Cardinalatu Hie-*

F 4 *ronymi,*

nymi, omnia quæ potuit, conve-
ctavit, ut vel invitum Hierony-
mum Cardinalium Ordini adscri-
bat. Et ego sanè arbitror multum
ornamenti splendido Cardinalium
ordini, Virum ejusmodi allaturū
fuisse cui eruditio singularis, mo-
rumque integritas, & fortiter pro-
pugnata cœlestis veritas immor-
tale pepererunt decus. Ast jam
pridem inter fabulas atque inania
commenta Hieronymi Cardinalis
tus referri cepit. Sane Desiderius
Erasmus, bonarum litterarum sta-
tor quondam ac Vindex egregius,
in *vitâ Hieronymi*, figmentum
istud rejiciens, haud immeritò du-
bitat, an illis temporibus *Cardi-
nalis* titulus fuerit usitatus. Certè
Carthaginienſi Concilio, sub Ar-
cadio & Honorio celebrato, Phi-
lippus & Afellus Presbyteri Roma-
ni,

ni, cum subscriberent Cardinalis
 vocabulum non addidere. Unde
 & ipse Cæsar Baronius *ad A.C. 382.*
n. XXVI. gravissimi erroris reos
 illos agit, qui Hieronymum Car-
 dinalitia dignitate ornatum vo-
 lunt. Et Auctorem quidem Ser-
 monum, antea citatum falso Au-
 gustini sibi sumpsisse nomen asse-
 rit, eundemque impostorem fri-
 gidumque fictorem appellitat.
 Nec mollioribus verbis alter ex-
 cipitur, qui Hieronymi compo-
 suit vitam. Causam verò alibi af-
 fert, quod à moribus Ecclesiæ Ro-
 manæ prorsus alienum fuerit
 Cardinalis nomen ei tribuere, qui
 non certo addictus est *Titulo*. Jam
 vero ex *Epist. 61.* Hieronymi
 quam ad Pammachium scripsit,
 haud obscure colligit, Hierony-
 mum, licet Presbyteri dignitatem

F s obti-

obtinuerit, nulli tamen titulo sive Ecclesiæ adscriptum fuisse, nec multis quoque precibus teste Epiphanio, adduci potuisse, ut certo cætui jungeretur, eidemque suam consecraret operam. *Da igitur,* inquit Baronius *ad A. C. 378. n. 66. Presbyterum Cardinalem sine titulo, & acquiescent qui de his dubitant, dicentes, Hieronymum ordinatum à Damaso Presbyterum Cardinalem.* Quod vero idem Hieronymus in Epistolâ quâdam scripsit, se omnium suffragio dignum summo Sacerdotio æstimatum, non quidem de Romano Episcopatu capi debet, si Baronio credimus, ad hunc enim Hieronymo, cum Cardinalis non esset, non patuisse viam censet. Multo vero minus illud ad evincendam ejus Cardinalitiam dignitatem sufficit.

CARDINAL. DIGNIT. BI

ficat, quod à Litteris fuerit Dama-
 so Pontifici, arctissimoque amici-
 tiæ foedere, uterque fuerit junctus:
 namque eodem munere Prospe-
 rum Virum doctrinâ & sanctitate
 inclytum functum fuisse Genna-
 dius Massiliensis auctor est, quem
 tamen inter Cardinales nemo ha-
 ctenus referre ausus est. Hisce ra-
 tionibus equidem haud difficulter
 multorum consensum impetra-
 verit Baronius. Addi tamen &
 istud poterat, quod Augustinus
 alicubi scripserit: *Quamquam*
Episcopatus Presbyterio major sit;
tamen in multis rebus Augustinus
Hieronimo minor est. Cum enim
 Episcopos jam eâ ætate Cardina-
 libus inferiores fuisse contendant
 Romanenses, utique inde conse-
 quitur, falsum istud esse & perpe-
 ram dici, aut Hieronymum non

fuisse Cardinalem. Qui enim Augustinus dicere potuisset, se ceu Episcopum Hieronymo esse majorem? Quicquid hujus sit, si vel maxime nomen titulumque Cardinalis tulisset Hieronymus, certæque addictus fuisset Ecclesiæ, ne utiquam tamen horum Cardinalium, quos posterior ætas vidit, numero esset accensendus. Fuit utique Cardinalis, si inter Clericos fixos atque perpetuos collocari potest. Primarium autem recentiorum Cardinalium munus, ut Pontificum penes illos sit electio, eâ ætate ignoratum fuisse, vel ipse testabitur Hieronymus. Namque Cleri non minus quam populi consensu suffragiisque Episcopum constituendum esse, luculenter ipse innuit *lib. I. advers. Jovinianum*. Nonnunquam, inquit, errat
ple-

plebis vulgig³ iudicium, & in Sacerdotibus comprobandis unusquisque suis moribus favet, ut non tam bonum quam sui similem quærant præpositum. Et in Commentar. ad Ezech. Cap. XXXIII. Speculator terræ Judææ, vel Rex potest intelligi vel Propbeta. Speculator autem Ecclesiæ vel Episcopus vel Presbyter, qui à populo electus est &c.

§ XXXI. Hæc viâ autem si ulterius contendamus ad originem Cardinalium investigandam, ne ad subsequens quintum seculum quidem, eos aliquis retulerit. Per universum quippe Christianum orbem, adeoque etiam in Ecclesiâ Romanâ, populus non minus quam Clerus, ad Episcopi electionem admittebatur. Sanè Basilianus & Stephanus de Episcopatu Ephesino inter se contenden-

dentes, & in Chalcedonensi Concilio probaturi se ritè electos ad populi consensum apertè provocabant. Plebem quoque Cabillo-nensem in partes diversas abiisse ob Episcopi electionem ad Domnulum suum scribit Apollinaris Sidonius *lib. IV. Epit. 25.* quod utique fieri non potuisset, nisi jure quodam circa Episcoporum electionem fuisset gavisus. Nec Romanos Præsules eo tempore aliter fuisse electos inde liquet, quod ipsi Plebis consensum ad Episcopum constituendum requirunt. Fatentem istud, sistere poteram Leonem Imum in Epistolâ ad Rusticum, nisi sufficere mihi videretur luculentum Coelestini Imi effatum: *Nullus invitis detur Episcopus, Cleri, Plebis, & Ordinis consensus ac desiderium*

um

um requiratur. Epist. II. ad Episcopos Gallie. Idem etiam comprobatur Epistola Gelasii Pontificis ad Philippum & Gerontium Episcopos scripta, cujus partem à pernicie servavit Gratianus *c. 11. Dist. 63.*

§. XXXII. Dum ita jure suo utitur populus, Reges Principesque sensim sibi supremam in sacris negotiis auctoritatem vendicant. Equidem jam Valentiniano Imperatori istud ab ipsis Episcopis delatum fuisse constat, sed & ab eodem recusatum, eò quod expenderet secum, quanti periculi res esset, inter gravissima Arrianorum certamina, cætibus variis de prebendis purisque Doctoribus prospicere. Nihilofecius qui ipsum insecuti sunt Imperatores, quandoque haud obscure jus suum

um

um circa Episcoporum electionem stabilitum iuerunt, quod cum per utriusque imperii provincias factum sit, maximè tamen apud Francorum Reges invaluit. Saltem à quarto seculo obtinuit, ut citra Imperatoris consensum Episcopum constituere nefas haberetur. vid. Hermannus Conringius *in Exercitat. Academ. Exerc. VII. de Constit. Episcopor. Germ. §. XXI.* Dionysius Petavius *lib. I. de Hierarchiâ Ecclesiasticâ, qui reperitur Tom. III. Dogmat. Theolog.* Caspar Zieglerus *non tantum in libro de Episcopis ex instituto, sed & de Diaconis & Diaconisfis, Cap. IV. §. 17. 18. seqq.* Magnum inde obstaculum exortum est, quo minus citius ad maturitatem pervenerit Cardinalitia dignitas. Cum enim Imperatorium nomen ad
Ger.

Germanos transfiret, Episcopos Romanos, sine Imperatorum consensu eligere non licebat. Ita quippe non tantum in Græco Imperio, sed præcipuè apud Francos obtinuit. Quare licet per Carolum valde aucta sit Romana sedes ipsorumque Cardinalium dignitas, tantum tamen abest, ut jus eligendi Pontificè ad eos solos eo tempore translatum sit, ut potius novæ difficultates objicerentur, quo minus tam cito transferrì potuerit. Patet istud vel maxime exemplo Ottonis I. Imperatoris qui supremum istud jus circa Pontificum electionem & ipse usurpavit, ejecto Johanne XII. (juxta alius XIII.) & constituto Leone VIII. & decreto etiam ita Imperatoribus hoc vendicavit, consentiente Episcopo Romano,

ut

ut sine insigni scelere deinceps Imperatorum ab electione excludere partes non potuerint. vid. Carolus Sigonius *de regno Italiae lib. VII. ad A. C. 963.* Regino *ad eundem A. Otto Frisingensis Chron. lib. VI. c. 25.* Rolevvinckius *in Fascic. Temp. ad A. 964.* Ceterum Episcopi legibus sacris jam inde ab initio cautum voluerunt, ne limites egrederetur iste Regum conatus, sicutumque hactenus eligendi ordinem penitus interturbaret. Hinc sexto Seculo in Parisiensi Concilio hoc maxime egerunt Antistites fibulam ut imponerent modumque statuerent regiis electionibus. Horum exemplum secuti sunt Patres Concilii Aurelianensis Vti. dum *Can. 10.* plebis consensum, eundemque prorsus liberum, ad Episcopi
ele-

electionem, necessarium esse decernunt. Nec procul plura documenta arcessenda sunt, cum ipsi Romani Præsules qui eo floruerunt tempore, haud inficias eant, plebi pariter ac omni Clero, eandem in hoc negotio potestatem competere. Namque & Pelagius Pontifex *ab omnibus non tantum Clericis, sed etiam civitatis civibus fieri vult electionem*, conf. Gratianus *in c. Litteras 141. dist. 63.* & qui eum in summâ istâ sacri ordinis dignitate excepit, Gregorius I. hanc demum electionem omnis vitii atque labis expertem pronuntiavit, quæ consentiente & populo & omni Clero fuit perfecta. Infinita ejusmodi documenta nobis subministrarent Epistolæ hujus Gregorii si dubium aut anceps ageretur negotium pluraque

raque aut certiora argumenta requirerentur. *vid. Epist. XXX. lib. II.*

§. XXXIII. Jam si memoriam septimi Seculi recolamus ne tum quidem aliquid circa electionis ritum in Ecclesiã mutatum deprehendimus, adeoque Cardinales Presbyteros nihil præ cæteris excellens aut egregium sibi vindicare potuisse. Mitto Isidori Hispalensis testimonium *apud Grat. Dist. 63.* Epistolamque Arnolphi Lexoviensis, *37. ad Alexand. III.* cum aliis certioribus non destituamur. Ad Concilii Toletani IV. atque Cabilonensis decreta provoco, quæ plebis consensum tam necessarium asserunt, ut sine illo nemo ritè electus censi queat. Quid multis? perpetuæ ætatis hujus consuetudo, in ipsa Romanâ Ecclesiã observata, satis super-

perque id evincit. Benedictus II. Pontifex, non tantum consentiente plebe & Clero electus est, sed & Constantinus IV. Imp. teste Platina *in vitâ Benedicti II.* eodem vivente jusfit: *ut quem deinceps Clerus, populus, exercitusque Romanus in Pontificem elegisset, eundem statim verum Christi vicarium esse omnes crederent.* Benedictum excepit Johannes V. quem eodem modo electum esse Anastasius auctor est. Nec Cononis, Sergii, & Hadriani II. Pontificum, aliter peractam electionem, quo minus ambigam, diserta faciunt Anastasii pariter ac Platinae testimonia. Quo diligentius autem Romani Præsules turbato per Longobardos Italiae Statu, potentiae & auctoritati augendae invigilabant, eo turpiori facinore & ipso.

ipforum Antistitum & Cardinalium incrementa remorabatur Constantinus quidam, mortalium ut ferunt, perditissimus, qui nullo unquam initiatus sacro ordine, Romanam invaserat sedem. Hunc autem, ut jam aliquoties dictum, cum seculi istius mores, Patrumque decreta ab aditu ad istud fastigium arcerent, divinis humanisque conculcatis legibus, seipsum munere hoc indignum reddidit, plebis Clerique suffragiis in ipsius locum evecto Stephano III. Tum vero solenni decreto, ut supra commemoravi, sancitum est, ut nemini ad istud munus pateret aditus, nisi qui per omnes gradus, quibus hoc culmen obtinetur iverit, atque prisco receptoque Ecclesiae more fuerit electus & isto honore dignus habitus. Et hæc qui-

quidem Anastasius me docuit, nec ipse diffitetur Baronius. *loc. supra cit.* Priscum autem morem non tantum in eo consistere, palam est, ut per gradus ritè quis enitatur, sed etiam ut à populo pariter ac à Clero eligatur. Vtriusque etiam consensu cum fastigium istud non obtinisset Constantinus, id quidem erat, quod maximopere in eodem reprehendebant. Exemplo igitur pariter ac decreto hoc emendare voluit Stephanus, populique adeò jura egregiè stabilivit. Et hâc quidem ratione Cardinalitiam dignitatem tempore Caroli M. ignoratam fuisse haud perperam aliquis asseruerit, licet per insignem Caroli erga Romanos Antistites affectum magnæ ditiones his accesserint, & Clericorum, qui eo tempore Cardina-
lium

lium veniebant nomine, fortuna creverit. Non jam sacris operari licebat ejusmodi hominibus, quos civilis regiminis cura, ad alia munera aliosque labores vocabat. Luculentum istud adeo est, ut nec Robertus Bellarminus fortissimus Cardinalitii ordinis propugnator hoc inficiari potuerit. *At postea, inquit, creverunt negotia Ecclesie Romanae, praesertim cum accessisset Principatus temporalis, tempore Pipini & Caroli M. proinde egebat summus Pontifex Consiliariorum ope, multo saepius quam antea, de Clericis lib. I. c. XVI.* Bilem istud effatum movit M. Antonio de Dominis, unde Bellarmino respondit: *Quid verò tibi videtur, Lector, de illa Bellarmini causa, cur Cardinales majores sint Episcopis? quia nimirum creverunt negotia,*

Ec-

*Ecclesia Romana, praesertim cum
 accessisset Principatus temporalis?
 Verè enim Cardinalitia dignitas,
 ex Dominio temporali Papæ pluri-
 mum aucta est. de Repub. Eccle-
 siast l. c. Si quis igitur ad Caroli
 M. ætatem Cardinalium ortum
 retulerit, eò quod mutata Eccle-
 siæ facie Clerici Romani, functio-
 nibus sacris insuper habitis, aulicis
 negotiis magis quam antea impli-
 cari coeperint, non valdè repu-
 gnauero. Licet enim jam ante
 quoque civilibus Italiae rebus sese
 ingererent Pontifices, nullo ta-
 men juris titulo, tam amplas pos-
 sessiones sibi vindicare ausi sunt.
 Mihi verò utique persuasum est,
 tum demum hodiernos Cardina-
 les in lucem prodiisse, cum jus eli-
 gendi Pontificem ad illos solos re-
 strictum est, adeoque ad veros il-
 G lorum*

lorum natales detegendos, sequentis ætatis replicare memoriam, operæ pretium esse arbitror.

§. XXXIV. Suffragantem autem mihi magni ingenii & excellentis doctrinæ Virum habeo Nicolaum Machiavellum, qui Cardinalitii ordinis originem non aliunde magis quam ex jure eligendi Pontificem, derivandam statuit: aut in eo magnopere eundem decipi necesse est, quod Paschalis I. Pontif. tempore, adeoque Seculo nono, solis Cardinalibus, hoc munus eligendi Episcopum, delatum esse existimat. *Pervenerat, inquit, sub id tempus ad Pontificatum Paschalis, ejus nominis primus, ubi Pastores Ecclesiarum urbis Romæ Pontifici vicini, Et in electione ejus præsentem, quo munus suum ornarent splendido aliquo titulo,*

tulo, Cardinales se vocabant, & ipsi sibi dignitatem maximam, arrogabant. Jam enim excluderant Populum Romanum ab electione Pontificis, in Histor. Florent. lib. I. p. m. 19. Quot verba, tot errores. Vtique turpissimè fallitur quod eâ ætate Cardinalium nomen primum usurpatum asserit, fallitur quod jus eligendi Pontificem, populo ademptum in solos Cardinales translatum esse autumat. Pugnat istud cum eo quod Florus quidam ejusdem ætatis Scriptor apud Baron. T. IX ad A. C. 843 tradit, nunquam recedi ab isto Apostolorum decreto, ut Episcopi munus obtineat: quem communis & concursus ejusdem Cleri & totius plebis consensus elegerit. cui accedit quod Platina de Benedicto III. verba faciens Ludovici-

dovicum Imperatorem Legatos ad confirmandam Cleri & populi electionem Romam misisse refert. Quin Lotharius Ludovici filius decreto sancivit: *ut soli Romani,* (adeoque præcipuè populus) *quos antiqua consuetudo firmarat Papam eligerent.* apud Baronium ad *A. C. 824. n. 14.* Omni itaque robore destituitur hæc Machiavelli sententia, reclamante perpetuâ Ecclesiæ Romanæ per aliquot inde subsecuta Secula consuetudine. Etenim cum extinctâ in Germaniâ Caroli stirpe ad Saxones summum istud orbis fastigium transiret, eosdem circa Pontificum electionem obtinuisse mores, si magnâ argumentorum mole evincere vellem, rem prorsus supervacaneam aggrederer. Nunquam enim apertius Pontifices suum er-

ga

ga Imperatores testati sunt obsequium, quam cum dejecto ob turpissimos mores Johanne XII. per Leonem VIII. Ottoni M. Ecclesiarum rerum arbitrium permitteretur. Etenim per ignaviam aut calamitatem tristiaque facta, eorum qui Ottonem præcesserant, jam soli in Italia rerum potiri videbantur Romani Præsules, jamque jugum quatiebant, summum sibi in sacris imperium sumentes, cum virtus Ottonis in tempestivis hisce conatibus obviam iret, inque ordinem redigeret Episcopos, & priscos mores circa Pontificum electionem revocaret. Non poterat non istud fastidio esse Cardinalibus, cum tantum de illorum dignitate detraheretur, quantum Imperatorum auctoritas circa Pontificum electionem

nem cresceret. Etenim Pontifices jam eo tempore Seculi veneno afflati, altiores quam par erat gerebant spiritus, ægreque ferebant Imperatores dare, non autem accipere leges, hinc & ab electione eosdem abesse cupiebant. Istud vero ut aliquo honestiori titulo impetrarent, populi jura obtentui sumebant, quæ, Imperatorum audacissimis decretis labefactari conquirebantur. Documento esse poterit Leo IX. Pontifex, qui Henrici III. Imp. auctoritate, summo sacri ordinis fastigio admotus, vix à Clero Romano s. Cardinalibus, admittitur, conquerentibus: *Imperatorem nullam creandi Pontificis potestatem à Deo habere, sed ad Clerum populumque Romanum id pertinere.* vid. Platina in *Leone IX.* Et istud quidem me docuit

CARDINAL. DIGNIT. ISI
cuit undecimo post C. N. Secu-
lo, nondum evanuisse illum Ec-
clesiæ morem populi non mi-
nus quam Cleri suffragiis Episco-
pum constituendi, adeoque Car-
dinalium nondum proprium hoc
fuisse munus. Eadem vero ætas
Nicolaum Pontificem tulit, cui
hodiernæ Cardinalitiæ dignita-
tis aut institutæ aut certè insigni-
ter auctæ gloriam vix dubiam fa-
cere ausim, mecum si expendam,
quam multis doctrinâ & multipli-
ci ingenii cultu præstantissimis
Viris hoc persuasum fuerit. Certè
Machiavellus in *Histor. Florent.*
lib. I. p. 18. qui eodem mecum
fundamento dignitatem hodiernam
Cardinalium inniti censet,
Nicolaum II. istud ad finem per-
duxisse, quod Paschalis I. inchoa-
verat, asserere neutiquam dubi-

tat. *Quemadmodum, inquit, Gregorius V. jus omne eligendi Imperatoris populo antea ademerat, sic cum ad Pontificatum perveniret Nicolaus II. cavebat, ne in Pontificum quidem electione idem Populus Romanus deinceps Juris aliquid haberet, omni illa auctoritate Cardinalibus concessâ.* Idem quoque asserit Thomas à Vio Cardinalis Cajetanus *Opusc. II. c. 22.* vid. quoque Flav. Blondus *Histor. Dec. II. lib. III. p. 194.* Carolus Sigonius *de regno Italiae lib. 9. ad A. C. 1059.* Nunquam autem Machiavellus, ceterique qui idem affirmant, turpius se traducere potuerunt. Namque cum multa corrigeret & emendaret, depravatosque circa Pontificum electionem mores tollere cuperet Nicolaus, Episcopis Cardinalibus præcipuas equidem

dem assignavit partes, totius tamen populi & reliqui Cleri consensum simul requisivit, ut speciem pristini moris servasse, haud immeritò censeatur. Aliter enim ut sentiam, non permittunt discreta decreti istius verba, quod Gratianus refert *Dist. XXIII. c. 1. Decernimus atque statuimus, ut ob-eunte hujus Romanae Ecclesiae universalis Pontifice, in primis Cardinales Episcopi diligentissimè simul de electione tractantes mox ipsi Clericos Cardinales adhibeant, sicque reliquus Clerus & populus ad consensum novae electionis accedat.* vid. Baronius *ad A. C. 1061. n. 18.* Johannes Georgius Fueslinus *in Conclavib. Rom. reseratis Dissertat. V. Sect. II. p. 310.* Ire per omnium Pontificum qui eo Seculo sedi Romanae praefuerunt exem-

pla pronum foret, erroris ut convincerem Machiavellum: Sed Gregorii VII. documento meam, stabilivisse sententiam satis erit. Licet enim ultimam manum imposuisse censeatur isti imperio, quod Pontifices jamdudum moliebantur, & inauditâ temeritate supremam in episcopos potestatem Imperatoribus eripere voluerit, nihilo secius & ipse à populo, non verò solis Cardinalibus electus est, & aliquot ejus Successores eodem modo priscoque ritu ad summum istud sacri ordinis culmen pervenerunt. Et de Gregorio quidem ipso hoc patet ex actis ipsius quæ *Tom. XXVI. Concil. General.* extant. *Namque in eis non tantum à Cardinalibus sed Clericis omnibus, Diaconis, subdiaconis, Acolutbis, consentientibus pluribus*

ribus turbis utriusque sexus, electus dicitur. Ipse quoque Gregorius hoc testatur in Epistolâ I. ad Desiderium Abbatem, in qua suam electionem ita repræsentat: *Sed subito cum prædictus Dominus noster Papa (Alexander ipsius Antecessor) in Ecclesia Salvatoris sepultura traderetur, ortus est magnus tumultus populi, & fremitus, & in me quasi vesani insurrexerunt, ita ut cum Propheta possim dicere: Veni in altitudinem maris & tempestas demersit me. Hinc & Robertus Calabriae Dux juramento fidem obstringens Gregorio, pollicetur se subsidio futurum iis Pontificibus, qui à Clero populoq; ritè fuerint electi. Mortuo autem Gregorio Victor III. Urbanus II. & Paschalis II. omnes ex populi pariter ac Cleri*

consensu sacrum istud adepti sunt
munus. conf. Platina *in vitis ho-*
rum Pontif. De Callisto II. vid.
Pandulphus Collenutius in Histo-
ria Neapolitana, allegante Baronio
ad A. C. 1119. Non tamen prorsus
sterilis fuit Gregorii VII. ætas ut
non aliquis saltem fructus tum in
aliis tum etiam in electionibus
Pontificum ad Cardinales redun-
daret. Hactenus quippe licet Im-
peratorum auctoritas impugnata
sæpius fuerat à Romanis Præfuli-
bus, ita tamen conculcari penitus
non potuit, ut non Pontificum
electiones, si non ex arbitrio illo-
rum, certe non invitis eis, aut
dissentientibus peragerentur. Ast
Hildebrandi hujus machinationi-
bus hoc eis ereptum est, quicquid
auctoritatis residui habere vide-
bantur. Vel maxime hoc nomine
eum

eum reprehendit Zieglerus *de Epi-
scopis Cap. II. p. 282.* Quin Gre-
gorii hujus fraudibus factum est,
ut jam in Alexandri, quem ipse
excepit, electione Imperatoris
nulla haberetur ratio. Cujus te-
meritatis causam cum exigeret
apud Nauclerum *Gener. 36.* Han-
no Archiepiscopus Coloniensis,
Hidebrandus Archi-Diaconi tum
munere fungens jam tyrocinio
quodam futuræ proterviæ præ-
ludens, respondit: *Nullum un-
quam jus, nullum imperium Regi-
bus & Imperatoribus Romanis in
Pontificis Romani electione fuit,
& si quid per vim, si quid perpe-
ram factum sit, censura postea Pa-
trum correctum est.* Ita sibi per-
suaserat Gregorius homo sui im-
potens & superbia, prosperoque
rerum successu lymphatus. Nos

verò alia edocuerunt antiqua Historiarum monumenta. Egregiè istud evincit Onuphrius Panvinius *in Notis ad Platina Pelagium II.* Ad Justinianum autem Imperatorem ejus rei originem refert. Cum enim summam rerum in Italia tenentibus Gothis, Imperator de affectu Pontificis certus esse deberet, ne pessundaretur quicquid erat reliqui Græcis Imperatoribus, utique ex consensu & arbitrio ejus Pontificem constituere oportuit. Quo titulo atque jure hoc asserat Onuphrius, mea nunc non refert. Ad Benedictum II. autem usque hanc perdurasse consuetudinem mihi auctor est. Tum vero Constantinus IV. Imp. Pontificis sanctitate permotus, Clero Populoq; integrum esse voluit sine Imperatoris consensu

sensu Pontificem constituere.
 Mox Hadrianus I. Carolo M. ite-
 rum illud concessit, in quamcun-
 que etiam sese vertat partem Ba-
 ronius *Annal. ad A. C. 774. n. 14.*
 & Sigeberti fidem accuset; do-
 nec per Hadrianum III. iterum
 istud eriperetur Imperatoribus,
 iisdemque denuò vendicaretur
 ab Ottone M. Inde vero sæpius
 hac de re certatum fuit, Hilde-
 brando tandem litem ita finiente,
 ut superior ex hac pugna disce-
 deret, gradumque adeò strueret
 ad summum Cardinalitiæ dignita-
 tis fastigium, quod non paulo post
 orbis vidit & adoravit. Hæc ex
 Epistolis Gregorii, Anastasio Bi-
 bliothecario, Abbate Urspergen-
 si, Sigeberto, Guilielmo Tyrio
 aliisque refert Onuphrius Pan-
 vinius *l. c.*

§.XXXV.

§. XXXV. Per undecim itaque à Servatoris nativitate Secula, frustra ejusmodi quæſiveris Cardinales, quales nostra ætas videt & veneratur. Nomen non fuit ignoratum, nec abjectæ erant conditionis, aſt jure eligendi Pontificem, excluſâ plebe, quod deinceps illorum fortem proſus immutavit, ne utiquam fruebantur. Innocentium itaque II. primum omnium fuiſſe arbitror, quem ſolus Cardinalitius ordo creavit, qui etiam iſtud jus eligendi, eidem proprium eſſe voluit. Nec enim ante eum citra populi & Cleri conſenſum quenquam ad hoc ſaſtigium evectum fuiſſe, evinci poteſt: nec poſtea iterum, populum ad hæc ſacra admiſſum fuiſſe, certis documentis quicquam demonſtraverit. Et ipſum qui-

quidem Innocentium, raptim,
moreque hactenus inusitato ad
munus istud pervenisse, exprobrat
ei Portuensis Episcopus Cardina-
lis, qui indignè ferens priscā con-
suetudinem migratam, vel etiam
aliis de causis adductus, cum as-
seclis quibusdam & Romano Po-
pulo Anacletum ad Pontificiam
dignitatem evehere conatus est.
Refert ipsius litteras Malmesbu-
riensis, plenas omnino querela-
rum, quod tam protervè sacras
leges transgressus esset Cardinali-
tius ordo. Simul vero Innocen-
tium, indignum istā sede ju-
dicat, quippe quem illegitimo
prorsus obtinisset modo. Exar-
sere, ut credere par est, in mutua
inde odia Pontifices isti, dirisque
se invicem devovère, eò quod u-
terque partum tueri decus anni-
tere-

teretur, quod altero salvo fieri non poterat. Innocentium tamen, ceu legitimum Pontificem venerata est potior Christiani orbis pars, eundemque prætulit Anacleto. vid. Robertus de Monte *in append. ad Chron. Sigebert. An. 1130.* Flavius Blondus *Dec. II. lib. V. p. 240.* Carolus Sigonius *de regno Italiae lib. II. ad A. C. 1130.* Hoc verò non inde profectum judicat M. Antonius de Dominis *de Repub. Eccles. p. 394.* quod ritè electum Innocentium crederent, sed quod pessimis moribus odium omnium & indignationem in se concitaret Anacletus. Accedebat Lotharii Imperatoris favor studiumque singulare erga Innocentium, cui Imperatorium nomen acceptum ferre credebatur. Maximum verò pondus addidit Bernardi Abbat-
tis

tis Clarævallis Judicium, cuius doctrinam & pietatem cum suspiceret omnis Christianorum cœtus, haud difficulter quoque ejus approbationi suffragabatur. Hinc Innocentium non rarò à Bernardo defendi videas, *vid. Epistola Bernardi 124. 125. 126. 127.* non equidem ex hoc capite quod ritè electus sit, ita quippe causâ sine dubio cecidisset. sed quod morum integritas eundem honestaret, dignumque redderet isto fastigio, & quod prudentiores doctioresque. & probitate insignes Viri, ipsius electionem, suo comprobassent calculo.

§. XXXVI. Nec satis erat Innocentio, exemplo suo munivisse viam Cardinalibus ad illam eminentiam, nisi decretis quoque eandem firmaret ac stabiliret.

Et-

Etenim mortuo Anacleto, atque Victore quem adversæ partis Cardinales ipsi surrogaverant, tandem coaluerunt distracti hæctenus per varia certamina animi, Innocentioque adhæserunt. Pulcherrimam hinc occasionem adeptus videbatur Pontifex, Romano Populo frena injiciendi, indigne ferenti, urbis regimen ad se trahere Pontifices, quod tamen ad Consules & Senatores tantum pertinere volebant. Nimirum bella gerebant eo tempore Romani cum Tiburtinis, Tusculanis, Albanis, Prænestinis, & reliquis Latii populis. Hæc autem cum sopire componereque vellet Innocentius, atque ad inimicitias exuendas adhortaretur Populum Romanum, tam iniquè hoc tulerunt cives, ut, si Onuphrio Panyinio credimus, vel

vel hanc ob causam Pontifices à
 civilium rerum administratione
 exclusos cuperent. Sanè hoc cer-
 tum ac exploratum est, lites gra-
 vissimas eo tempore inter popu-
 lum Rom. atque Pontifices fuisse
 exortas, Urbemque Romam, spre-
 ta Pontificum auctoritate, Sena-
 toribus, (Consules addunt Plati-
 na & Volaterranus, sed vapulant
 ideo Onuphrio Panvinio) Eque-
 stri Ordine, atque Patriciis consti-
 tutis pristinae fortunæ imaginem
 induisse. Hinc gravius in Popu-
 lum Romanum commotus Inno-
 centius, non tantum solenni ritu
 à sacris eundem arcuit, sed ne im-
 punè auctoritatem Præsulum la-
 cessivisse videretur, à Pontificis
 electione, eundem prorsus abesse
 voluit, solis Cardinalibus hoc jure
 concesso. *Ita ad solos Cardina-*
les,

les, inquit Onuphrius Panvinius
Not. ad Platinae Innocent. II. Pon-
tificis electio, paulatim Cleri etiam
primoribus omnino exclusis, vel in
Cardinalium collegium cooptatis
est redacta. Etenim non omnes
Clerici Romani eo tempore, Car-
dinalium nomine veniebant, sed
faltem illi qui Titulis certis addi-
cti, multis honorum gradibus su-
pra ceteros eminebant, ut *supra S.*
XVIII. fusius edisserui. Idem
quoque confirmat Otto Frisin-
gensis *lib. Histor. VII. cap. 27. 31.*
34. it. de gestis Friderici Impera-
tor. c. 27. 29. Post Innocentium
itaque Coelestinus, ceterique Pon-
tifices, qui se invicem ordine ex-
ceperunt, à Cardinalibus tantum
fuère electi. Et ita demum emer-
serunt recentiores illi Cardinales.
Namque huic electionis juri om-
nem

nem deinceps auctoritatem inniti
voluerunt. Statim enim Episco-
pis præferri cupiebant, nullo alio
titulo, quam quod Pontificem eli-
gerent: renitentibus Episcopis. &
in ipso Concilio Tridentino, teste
Petro Svavi Polano, *in Histor. Con-
cil. Trid. lib. VII. p. 688.* acriter
reclamantibus, vehementerque
de injusta honoris istius usurpatione
conquerentibus. Nec modum
statuere poterant ambitioni, quia
Regibus æquiparari parum erat,
eminere supra illos, illud demum
dignum erat tam splendido Car-
dinaliũ Senatu, quod ut omnibus
constaret purpurã hodie eos
fulgentes videas, quem colorem
Regii decoris insigne, vocat Hiero-
nymus *in Esai. Cap. LXI.* Vnde
sæpius ad regnum aut Imperium
denotandum usurpatur. Sanè
quod

quod Trebellius Pollio de Balista dicit, eum *sumpsisse purpuram*, Claudius Salmasius ita interpretatur, quod *Imperium acceperit*. Flavius Vopiscus in Saturnino & Probo eadem loquendi ratione prope modum utitur, vid. Salmasius *Notis in Trebellii Pollionis XXX. Tyrannos p. m. 304.* Hunc in sensum & Claudianus, *de IV. Cons. Hon. ultrò se purpura supplex obtulit.* Ita unum ex alio consequabatur, & luci semel exposita Cardinalitia dignitas, vires sumebat indies, lætissimisque incrementis exurgebat, ad justam mensuram usque donec perveniret. Quando vero *Autor Traité de l'origine du Cardinaux de S. Siege*, Alexandro III. quem conculcata Imperatoris cervix nobilitavit, memoriamque ejus transmisit ad posterios, istud

tri-

tribuatur ac si jus eligendi Pontificem Cardinalibus detulerit, sane gravissimi erroris se ipsum reum facit. Quicquid congeri potest Historicorum documentorum, Innocentio II. hanc gloriam vindicat. Ast confirmasse Alexandrum III. hoc jus electionis Cardinalibus, & constituisse, *ut electio per Scrutinium à Cardinalium duabus tertiis sit legitima*, cum & aliunde constet, neutiquam inficias iverim. vid. Fueslinus *in Conclav. Dissertat. V. Sect. II. p. 310.*

§. XXXVII. Non equidem dubito fore, ut nonnullis hæc nostra sententia de origine Cardinalium displiceat: præsertim si existimaverit aliunde potius quam ex jure eligendi Pontificem hanc dignitatem esse derivandam. Istud vero cum mihi persuasum sit, & ratio-

H   nibus

nibus quoque comprobatum de-
derim, de ipsa originè profecto,
secus sentire, donec meliora edo-
ctus fuero, non possum. Quod
si vero auctoritatibus pugnare li-
ceret, jam provocare possem ad
Virum doctrinâ quondam valdè
illustrem, Henricum Ludovicum
Chastegnier, Episcopum Picta-
viensem. Etenim illum ejusdem
mecum opinionis esse, vel ex fron-
te libri apparet, quem de Cardi-
nalianum vitis composuit. Ita au-
tem sese habet: *Nomenclator S.
R. E. Cardinalium qui ab A. C.
millesimo quippiam commentati
sunt, sive ab eo tempore quo Pon-
tificis electione ad eos tantum,
ob Romani Cleri multitudinem,
revocatâ, maximus ille honor, qua-
lem videmus haberi captus est.*
Tolosæ 1614. in 4to. Hoc vero
per-

perperam dicitur, ob Romani Cleri multitudinem ad solos Cardinales electionem Pontificum esse revocatam: aliis enim causis impulsus Innocentium, ad eos solos hanc retulisse, jam satis aliunde constat. Et sanè aut me omnia fallunt, aut eadem ratione adductus fuit Antonius Auberris Jureconsultus Parisinus, ut Historiam Generalem Cardinalium, quam Idiomate Gallico composuit, ab anno à C. N. millesimo & quinquagesimo inchoaret. Tum enim Hildebrandino fastu ac crudelitate orbis universus vexabatur. Et licet eligendi jus penes populum adhuc esset, nihil se-
 cius exclusis eo tempore Imperatoribus Innocentio via muniebatur, ut eo facilius voti sui damnari potuerit. Ab hisce igitur,

tur, circiter temporibus Cardinalium Historiam auspicari oportet, cum ante ista tanta ordinis istius eminentia orbi ignota fuerit.

§. XXXVIII. Et hæc omnino sunt, quæ levi commentatione, de origine Cardinalium, proferre consultum duxi. Accuratiores ab aliis tradita esse non dubito, ast per fati iniquitatem hæc mihi fuere inaccessa. Certè Onuphrium Panvinium omne tulisse punctum, in variis opusculis huc spectantibus, propter excellentem Viri doctrinam & Thuani iudicium quo *ad antiquitates eruendas eundem natum esse dixit*, dubitari prorsus nequit. Saltem nihil eum latuisse arbitror, nisi præjudicatis opinionibus, Sacrorumq; Romanensium veneratione in transversum actus, à recto quandoque deflexerit tramite.

mite. Certè non infrequens esse, ut in errorem hâc occasione abripiatur, vel ex ejus in Platinam commentationibus constat. Hæc quoque causa est, cur certiora rectioraque vix sperare liceat ab Alphonso Ciaconio Biacensi doctissimo ceteroquin Viro, qui non Pontificum, sed & Cardinalium omnium vitam atque res gestas exposuit, quod ejus opus insigni deinceps accessione locupletarunt Franciscus Crabrera, Andreas Victorellus, ut & Augustinus Oldoinus Patritius Genuensis. Sane hoc morbo eundem laborate, alter ipsius foetus, de S. Hieronymi Cardinalatu haud obscure fortassis indicaverit. Nec mirari subit hæsitanter hîc multa dici, multa quoque dissimulari, cum Cardinalium non alia, quam

Pontificiæ auctoritatis sit origo. Per varias artes itaque hæc cum creverit, & per Imperatorum ruinam, Regumque clades & alia crimina, fuerit aucta, non facile ex Romanensibus quisquam tantæ erit proterviæ, aut tam expers omnis erga Romanos Antistites affectus, ut aut sine rubore, aut sine fallacia litare veritati queat. Ceterum licet multi quoque in hoc argumento ingenii exercuisse vires videantur, ex fronte libri si rem ipsam metiaris, accuratius tamen si rem expendas, præter litigiosas de jure quæstiones, aut jejunas rituum descriptiones, nihil afferunt. Ejus certè farinae sunt, quæ Martinus Garatus, Laudensis, Jureconsultus, Andreas Barbatias Messanenensis Jctus, (*qui extant in Tractat. Tractatum*

Tom. VI.

Tom. VI.) Gundisalvus de Villadiego, & Hieronymus Manfredi, hac de re commentati sunt. Hieronymus verò Plati *in libro de Cardinalis dignitate & officio*, & Baptista Fragosus, in libro: *Christiana Respublica, ex sacra Theologia, & ex utroque jure, ad utrumque forum coalescens*, non tam dignitatis hujus originem exposuerunt, aut ordinis istius condiderunt historiam, quam præceptis monitisque instruxerunt, & saluberrimis imbuerunt legibus Viros, quibus summa ista dignitas aut jam obtigit aut etiam destinata est. Nec alia speranda messis ex Hieronymi Lunadoro, libro quo Carolum Mediceum Florentinum Principem, decimo sexto ætatis anno à Paulo Vto ad hanc dignitatem evectum, docuit

quid Principem in hoc munere constitutum deceat, *sub Tit. Relatione della Corte di Roma, & de Riti, di osservassi in essa, & de suoi Magistrati & officii, con la loro distinta giurisdittione.* Cujus quidem vestigiis plures alii inhæserunt, quos omnes recensere instituti prohibent leges. Leviter equidem nostrum argumentum attigisse accepi Hieronymum Garimbertum Episcopum Gallensem tum in libro: *Delle vite d' alcuni Papi, & di tutti i Cardinali passati, Venetiis 1567.* edito, tum potissimum in parte prima alterius libri: *Il Cardinalismo di S. Chiesa,* ast mihi nunc non licuit eum consulere, multo minus expendere mecum num adulationis studio, Italis in hoc argumento proprio in trans-
ver-

versum fuerit actus. Gallicum tandem auctorem quod attinet, libri: *Traitté de l'origine des Cardinaux du S. Siege, & particulièrement des Francois*, licet ceteris omnibus dubiam facile reddat palmam, haud raro tamen & ipse fallitur, nec accurate cuncta executus est, quod vel ex eis patet quæ in eodem reprehendit Fueslinus, *in Conclavibus Rom. Reseratis. Dissertat. V. Sect. II.* Et hos quidem præcipuos esse arbitror, qui in hoc campo ingenii periclitati sint vires. Quanquam enim, de Historiâ Cardinalium, adeoque eminentissimo hoc ordine haud male meriti sint, qui vitas aut omnium Cardinalium litteris consignarunt, ut præter Ciaconium fecit, Antonius Montene-grus

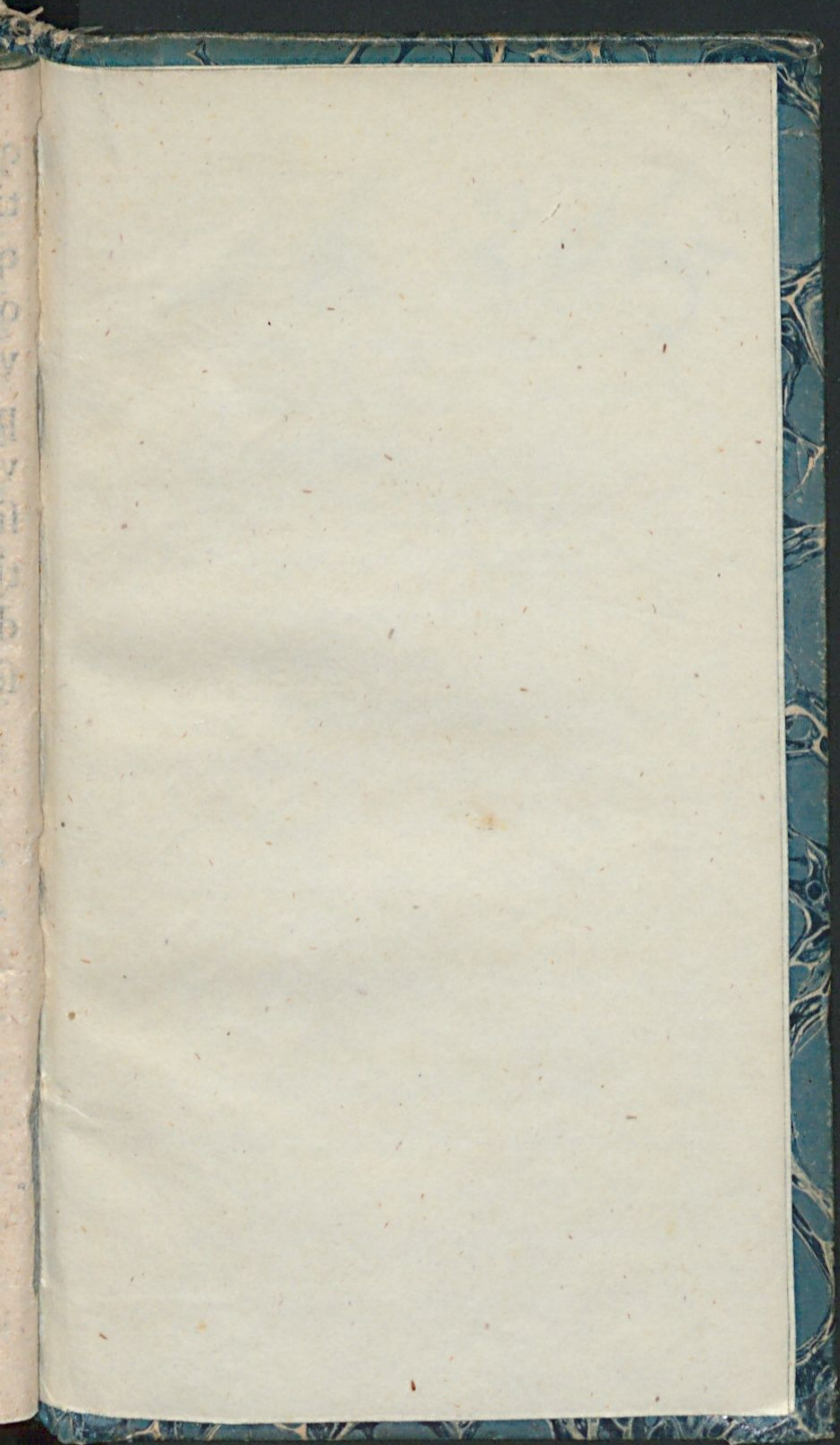
grus & felix Cantelorius, aut illorum, quos litteræ, & res præclarè fortiterque gestæ nobilitarunt, quos inter Antonius Sanderus eminent, aut denique eorum qui ex certâ gente ad istud evecti fastigium, decus singulare ac ornamentum patrio peperere solo, prout quidem Germanicis Cardinalibus elogia suspendit Bernardus Mallinckrot, Gallicos promeritis ornavit laudibus Franciscus du Chesne, Henricus Albi, & Petrus Frison, Anglicos Franciscus Godwinus, illos denique qui libris editis communi se exemerunt sorte, Franciscus Maria Turrigius Romanus: nihilo secius tamen ad nostrum argumentum aut parum, aut omnino nihil, eosdem contulisse arbitror. Hosce proinde, aliosque scriptores, qui

qui meæ sese subtraxere cog-
 nitioni adeant, hosce consulant,
 quibus nostra commentatio aut
 ob tenuitatem sordet, aut ob bre-
 vitem non sufficit. Mihi nihil
 prius aut antiquius fuit, quam
 veritatis habere rationem, & eo
 sine ambagibus ire, quo me cer-
 tissima Historiarum monumenta
 duxerunt, ritè ut inquirere pos-
 sem in splendidi hujus muneris
 natales. Hosce vero num de-
 texerim, alii judi-
 cent.

S. D. G.

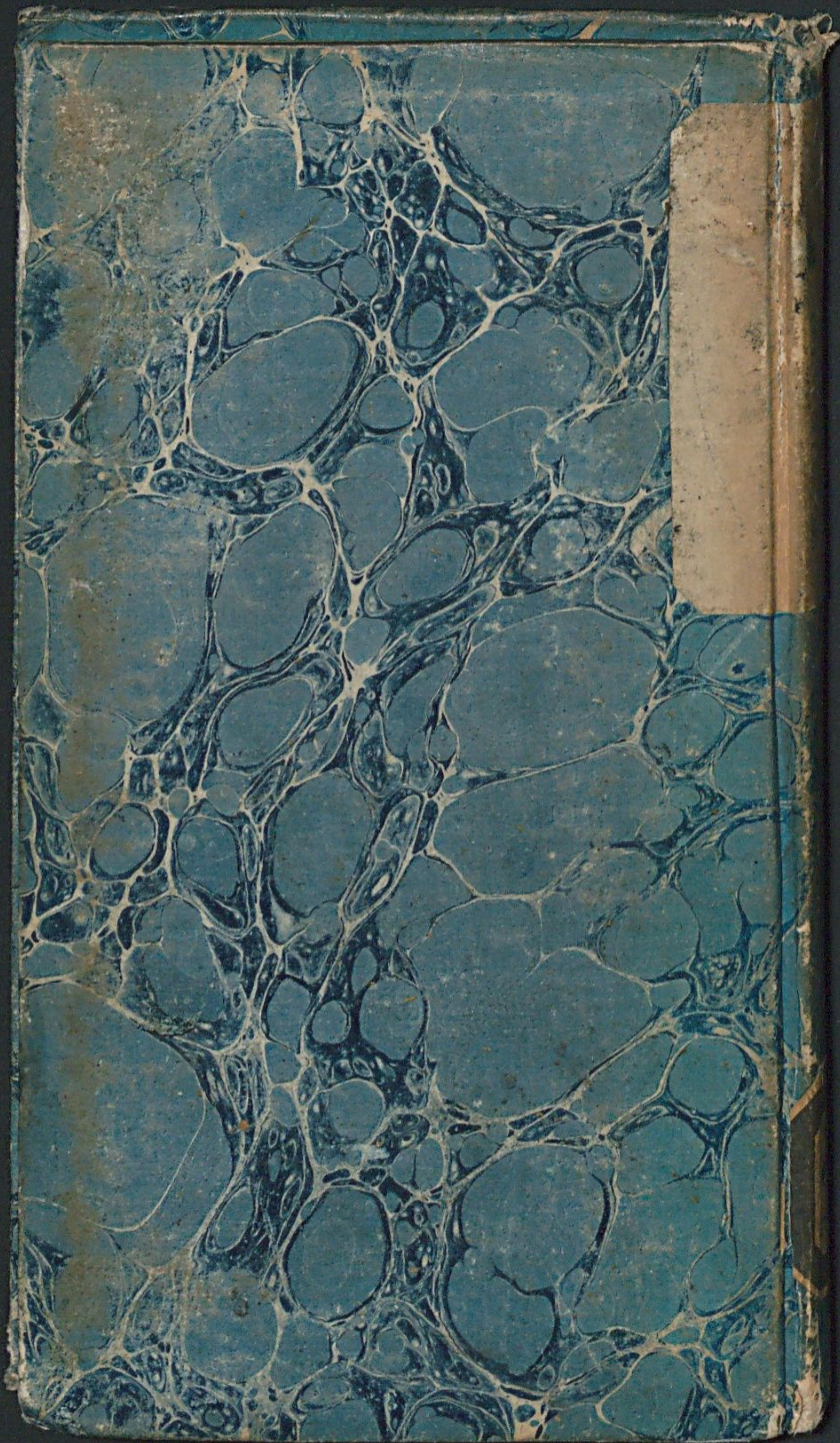

Jh 2065

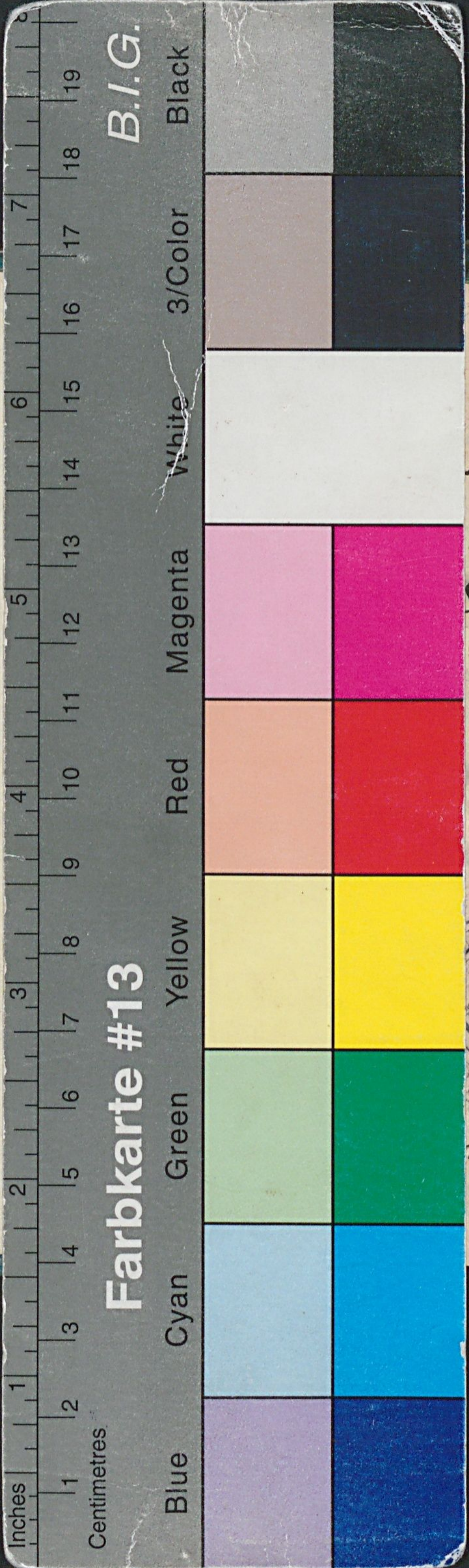
5

WMA

205

B.I.G.

Farbkarte #13

DE
ORIGINE
ARDINALITIAE
DIGNITATIS

Schediasma Historicum

AUCTORE
IO. FRANCISC. BVDDEO.

antibus JOH. BIELCKII, Bibliop.
ANNO c1o 1o c XCIII.

